

ME OPO UWOMU TETENO IYAIYA TANALO GODOTE YONETAMO DAWOKALILAMIYA

Me Buka Ka:la:mioledawano Kalakala Tanalo

¹ Me opolo tete tatalilo demaimioma:na; Ya:su Kelisote ebe iyaiya tanalo ebenu wiya: wokopiatamo me bukalo awokalilamena. Nanitabola, Godote ebe tanalo Ya:sutamo dopamo awokalilamete, ebene ebete ebenu nopodawa na ebenu wiya: wokodawa Yonetamo palibi, nale ebe atu iyaiya tanalo ebegodone wadenomamo kiyatawama: ✧ ² Ebema: na Yonete kebe tanalo nopodawagodolo dulaimo, nale ebe iyaiya tanalo me bukamo akulolemo, iyo, kebe iyaiya tabo Godogodone natamo da:pemaimiya ega:walo Ya:sute natamo kebe nanitabo tanalo dawokalilami, nale ebe tanalo bilibilinomo a:ma: buka ka:la:mioledawatamo kiyawautamo. ³ Ebema: lumagite me bukano tabo deka:la:miolemene, ebete nekalakalamene! Ega:walo piyate me bukano tabo olowiote da:tudila:oma:na; iba:te nekalakalaoma:na! Nanitabola, Godote kebe tanalo bilibilinomo me bukalo dawokalilamena, tete tatalila ebe tanalate ka:pemaimioma:na: ✧

Yonete Sebeni Sosiatamo Nilakapo Tabo Dali-biya

4-5 Na Yonete me buka apuapuno tabo A:isiya opono sebeni duliynomolono sosi epatamo pali-bolitamo.

Me opo wagilimia:no Godote dopamo okolinami, ega:walo me tetelo ebete bokolina, ega:walo ebete uwomua: tetelo bokolinamene. Nanitabola, ebene Uliyanano sebeni apuapuate ebene Kawo Elawodawano okoli bai dopo apulo lamota:ona. Ega:walo ebene nanitabo tanalo awokalimidawa ebe Ya:su Kelisotela, ebe a:e magumune demaigiya ebe Dopodawala, ega:walo ebe me opono kawokawo elawodubu bilibilinomono Watodawala. Ebema: modobola nilakapo tanalo ega:walo milo tanalote la: nanitabokobi midipi magumulo na:pola:nama:na:, mabu ebe netewa tanalate Godogodone ega:walo ebene Uliyanagodone ega:walo Ya:sugodone la:tamo pena. ✧

Nanitabola, Ya:sute a nilakapolo malagidiloena, ega:walo ebete a:ka:tuwa: ebene kalimamo a aimano kuba osiyodilole magumune wagaite,⁶ ebene Kawo Elawodawano duliynomolo epoma: a:midiya, ale uwomua: tetelo ebene Nabiwi Godokono woko kosiyodolonama:. Ebema: modobola amama tanalo kawonomote ega:walo elawo tanalo kawonomote Ya:su Kelisogodolo uwomua: tetelo na:pola:nama:na:! Me tabo nanitabonomola, taula! ✧

⁷ Umu numita:la:, ebete tema magumudo pemaigita! Ebema: me opo epo bilibilinomate ebe ibino balida:mo kuima:na:, ega:walo

✧ **1:4-5:** Maimi 3:14-15; Oale 89:27; Kol 1:18; Awo 3:1; 4:5 ✧ **1:6:** 1Pit 2:9; Awo 5:10; 20:6

piyate ebe eba anakapumilo balalo kiliba:mo dawamidiya iba:te ebe atumu ka:kuima:na:, iyo, me opo kawonomolo dilukuliona ebe epo bilibili-nomate ibino iyaiya tama taneba magumulo ebe eba tolemelo kawonomamo ebo kimitama:na:. Ebema: modobola ebe tetete nanitabolo ne-maigamene! ✧

⁸ Kawodawa Godote negena, “Na Wagilimi Mabula ega:walo na Uwomula!” Nanitabola, ebe Elawodawanomola, ebete me opo wagilimia:no dopamo okolinami, ega:walo ebete me tetelo bokolina, ega:walo ebete uwomua: tetelo bokolinamene! ✧

Yonekono Balidite Iyama: Eba Eda:omelo Ya:suko Dumiya

⁹ Na Yonetela, a nanitabokobi midipino kapiya alailame magumulo na ekawi idila. Iyo, na ega:walo la:, a piyate Ya:suko waloma:ta mabuma: kawokawo temeteme magumulo kapimiya dilukulionama:, a ebe epola, wiyasiya a ebena Kawo Elawodawano duliwomolo epoma: eba eda:onalo aimano tepo magumu kodakodailamete elawoa:noma: keda:ona:.

Nanitabola, nale Godokono iyaiya tabo ega:walo Ya:sukono nanitabo tanalo epatamo da:kiyawaonakomo, ebema: Loma gabamaniate na lawenete kewa: kolomono Pa:tamoso mamoko da:pesamo aliboniya nale naimano kuba wiyama: woko ebolo ka:nosiyodilonama:.

¹⁰ Ebene tete idilo, ale kebe egelalo Kawodawa Ya:suko damamatenakoma:, ebe egelalo ebena

✧ **1:7:** Dan 7:13; Sek 12:10; Ma:t 24:30; Yon 19:34-37; 1Tes 4:17

✧ **1:8:** Awo 21:6; 22:13

Uliyanano elawamo naimano balidite iyama: deda:onami naimano ginimi apulo ebenu tabo madodo kawonomo olowimo, tutele diyamo keba kunula:ka: eba kunula. ¹¹ Ebete natamo ma kunu gi, “A:ma:le naimano elawamo dulama:wenakomene ebe tanalo bilibilinomo kapiya bukamo akulola:wete, ebene ebe buka Epesese ega:walo Samena, Pegamama ega:walo Tayataila, Sadisi ega:walo Piladelapiya ega:walo Lodosiya, me sebeni duliynomolamo nalibiye ebe duliynomololo dilukuliona ebe sosi epo bilibilinomate keka:la:miolema:”

¹² Ebene potele natamo tabo degi, nale ebe dawa uima: dolobigimo, wiya kawokawo golodo alo sebeni eba ulamitalo ¹³ ibi tetenomolo ebete utitalo ebo uimo. Ebe dawano ololo me opo lumagino ololo keba kunula:ka: eba kunula, ebene ebete da:puli ebe ga:ga: kalikute damela ologi, ega:walo ebenu bodolo tetelo ditameni ebe gabigabi ebe wiya kawonomo golodo inamabula. ☆ ¹⁴ Ebene ebenu wato ega:walo eke keyakeyaibinomola, egelano pukuilame tanalo keba kunula:ka: eba kunula, ega:walo ebenu balidite ela menamu wamotemiti. ☆

¹⁵ Ebene ebe dawano agowate alonomoma: eda:omi, iyo, wokodawate iyanomo auli inamabuno daleya elamo demadolaemene, ebene ela magumune wagalite kalikamo eba iya:da:lo a:la:ulinomoma: da:midinako, ebenu agowate eba kunu a:la:uliomiti, ega:walo obo kawonomote degenapenako ebenu tabo madodo eba kunula. ¹⁶ Ebene ebenu tumudi kotolo

☆ **1:13:** Da:n 7:13; 10:5 ☆ **1:14:** Isi 43:2; Da:n 7:9; 10:6; Awo 2:18; 19:12; 14:2

sebeni mawele na:pola:meni, ega:walo ebenu tabo magumune ilo kiyoiyo gilite pemaigi, ega:walo egela tuli tetelo egelate keba kunu ka:pukuilamitanakole ebenu ololono pukuilame tanalo eba kunula. ✧

¹⁷ Ebema: nale ebe Kawodawa duimo, nale ebenu agowa mabuamo gito adogelimo, a:e lumagi keba kunula:ka: eba kunu. Ebe tetelo ebete ebenu tumudi kotamo na eba ologinilo negi, “A:ma: akotoletola:la:, na Wagilimi Mabula ega:walo na Uwomula. ✧ ¹⁸ Iyo, na uwomua: tetelo dokolinamo ebe Kawodawala, mabu nale da:iyamo igilo walo a:kelawiyamo, ebe igilote uwomua: tetelo a:kolopoligonamene, ebema: nagodolo elawo kawonomo bitana nale A:elaopino Duliyomolono gigiyu a:iyamidate epo epetapi ebamo kanalibolema: ega:walo epo epetapi ebe duliyomolone igilamo kowagailima:.

¹⁹ Ebema: modobola a:ma:le nagodolo dulama:emene ebe tanalo bilibilinomo bukamo nakuloliye, iyo, kebe tanalate me tetelo demaimioma:na: ega:walo walone tetelo demaimioma:na: ebe tanalo bilibilinomo a:imano bukalo nawokalilamiye. ²⁰ Ka:lo a:ma:le naimano kotolo dulama:wita me sebeni mawele, ega:walo nale tetenomolo dutitamo me sebeni golodo alo, ebe netewa tanalono magumute me opo epatamo waminalo pola:na. Wiyasiya numa:, ebe tanalono magumu nale a:ma: ma kunu iyatuimata, sebeni mawele ibi A:isiya opono sebeni sosi tanebapino nopopila, Godote ebe nopopi iyalo aliboliya iba:te

✧ **1:16:** Yu Epo 4:12; Awo 2:12; 19:15 ✧ **1:17:** Ais 44:6; 48:12; Awo 2:8; 22:13

ebe sosi epo wadenomamo ka:buiyalatelenama; ega:walo sebeni alo ibi sebeni duliynomolono nanitabokobi midipino iyaiya tanebala.”

2

Ya:sute Epesese Sosi Epatamo Tabo Dalibiya

¹ Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Epesese sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

Na sebeni mawele tumudi kotamo uwatedawala, ega:walo na sebeni golodo alo magumulo pata:dawala, ebema: nale la: Epesese nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo. ✧ ² La:le dosiyodilola:wenakoma ebe iyaiya tanalo na iyatawala, ma kunu la:le kodakoda woko eba osiyodilonalo temeteme duwata:wenakoma, la:imano tepo magumu kodakodailama:wete elawoa:noma: keda:wena:. Ega:walo na iyatawala, la:le kuba osiyodilolepino tanalo ubia:noma: eba eda:onalo, piyate ibi a:ka:tuwa: ibi naimano alibolepima: a:da: elemasigi gabodo degelana, la:le ibino tanalo wadenomamo ulamelelama:wete ibino a:da: elemasigi tanalo ebo awokalilamenakomata. ✧

³ Iyo, la:le na mabuma: kawokawo temeteme eba uwatenalo, wiyasiya la:imano tepo magumu kodakodailama:wete naimano woko osiyodiloma: elawoa:noma: keda:wena:.

⁴ Na wiyasiya la:godolo me kapiya modoboa: tanalo numinamo, la:le dopamo tetelo

idite idi nilakapolo kawonomamo keba kunu kemalagidilawenakima, la: ebe tanalo atepimata. ⁵ Ebema: numa:la:, la:imano nanitabokobi midi magumulo la:le guda:wete kebe wade tanalo katepaima, ebe tanalo walo kemalagidilawete la:imano kuba osiyodilole magumune olobila:wete, la:le dopamo dosiyodilola:wenakima ebe wadewade tanalo osiyodilole walo na:kowagilimiyala: Nanitabola, la:le kuba osiyodilole magumune olobila:oa:no, nale pete la:imano kuba wiya la:tamo eba pikalamelo la:imano alo iyabaiamo gito ka:piyatilaemamota. ✧

⁶ Wiyasiya numa:la:, kapiya tanalote la:godolo modobolo ditana ebe tanalo ma kunula, piyate Nikolayasiko waloma:tapima:deda:ona, la:le ebe kuba osiyodilolepino tanalo ubia:noma: kawonomamo eda:onamata, nale ibino tanalo ubia:noma: keba kunu keda:namo eba kunu.

⁷ Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate sosi epatamo da:kiyawauta, modobola a:ma: ebe tabo nolowia! Nanitabola, piyate ibino nanitabokobi midi tanalo magumulo wato kikopu delaema:na:, nale iba:tamo modobo tabo kegemamo, iba:te Godokono Pali magumulo da:ena ebe kewano uwomua: igilo da:imi kenaoma:.” ✧

Ya:sute Samena Sosi Epatamo Tabo Dalibiya

✧ 2:5: Awo 3:3 ✧ 2:7: W Mabu 2:9; Awo 22:2,19

8 Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Samena sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

Na Wagilimi Mabula ega:walo na Uwomula. Nale da:iyamo igilo walo a:kelawiyamo, ebema: nale la: Samena nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo.

9 La:le na waloma:ene mabuma: kawokawo temeteme magumulo dilukula:wenama, nale ebe tanalo iyatawala. Ega:walo na me tanalo idi iyatawala, la:le inamabua:no gito dilukula:wenama wiyasiya la: Godokono Unu Duliyomololo inamabu bilibila:gopima: eda:onamata. Ega:walo piyate a:da: elemasigi gabodo ibi a:ka:tuwa: ibi Yu epoma: gelalo la: kuba osiyodilolepima: deka:la:mitana, nale ibino kuba tabo gela tanalo iyatawala, iyo, ibino tanalo ma kunula, ibi Saitanakono taneba epola, Godokonoa! ☆ 10 Ebema: la:le tete tatalilo delawa:ema ebe kawo temetemema: akotoletoleala:. Nanitabola, Saitanakono wokopiate la: epetapi idoko motamo da:niyaleketamene, ebe tetelo Godote la:imano nanitabokobi midi tanalo wabudililo ma kunu kulamelelaema:ta, da: nanitabola: o da: nanitaboa:. Ebene la:le na waloma:ene mabuma: teni egelamo kawokawo temeteme eba uwatelo, la:imano nanitabokobi midi magumulo kodakodalo nelamota:oniyala:. Diyala, la: epetapi na mabuma: da:ba:na:elaoma, wiyasiya nale la:tamo uwomua: igilo wiya ebo

☆ 2:9: 2Kol 11:14-15; Awo 3:9

kikalaemamota. ☆

¹¹ Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate sosi epatamo da:kiyawauta, modobola a:ma: ebe tabo nolowia! Nanitabola, piyate ibino nanitabokobi midi magumulo wato kikopu delaema:na:, iba:te Ela Opono a:e temeteme a:kiyatawaoma:na:, ebe opolo nanitabokobi midia:pino a:elao uliyanate a:e temeteme magumamo walo ka:ka:nopila:oma:na:.” ☆

Ya:sute Pegamama Sosi Epatamo Tabo Dalibiya

¹² Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Pegamama sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

Na ilo kiyoiyo gila:go dawala, ebema: nale la: Pegamama nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo. ¹³ La:le kebe duliynomololo kilukula:wenama ebe duliynomolono tanalo na iyatawala, ma kunu ebe duliynomolo epate Saitanako ibino kawo elawodawama: midina. Wiyasiya la:imano tanalo iyanomola. La:le na kodakodalo lawenelo na nanitabokobi eba midininalo elawoa:noma: keda:wena:, ebema: naimano tabo nanitabolo da:kiyawaonaki, ebe dubu A:ntapasiko Saitanakono duliynomolo epate ebe lawete danakapumiya, la:le ebe tanalo uma:wete la:imano nanitabokobi midi tanalo katepawea:.

¹⁴ Na wiyasiya la:godolo kapiyakapiya modoboa: tanalo nulamenamo. Dopo tanalo ebe ma kunula, la:imano nanitabokobi midi magumulo epetapiate kuba osiyodilodawa Ba:ilamakono iyatulame gabodo ebe

☆ **2:10:** 2Tim 4:8; Ya:i 1:12 ☆ **2:11:** Awo 20:14; 21:8

waloma:tana. Iyo, Isalaela epono ewonino tetelo ebe dubute Kawo Elawodubu Balakako iyatumiya, ebete naimano epago eba gowelaolo ibi Saitanakono gubi magumamo kemagatalema:. Ebema: Balakate ibi ma kunu kubailamiya, ebete ibi kuba gabamo wabuga:talelo nanitabokobi midia:piate ida:da:lino uliyana eba amamalatelelo kalimagono inamabu iba:tamo dikalamiya, naimano epate ebe katene ebo naiya. Ebe atu tetelo iba:te ibino kuba ubi tanalamo eba tudila:olo, buwelemele pilo tanalo ega:walo kamiyale pilo tanalo ebo osiyodiloliya. ✧

¹⁵ Ega:walo la:imano kuba tanalo idi ma kunula, la: epetapi Nikolayasikono kuba iyat-
ulame gabodo wapata:lamenamata. ¹⁶ Ebema:
modobola la: la:imano kuba osiyodilole magu-
mune nolobila:la:, mabu nanitabola, la: magu-
mulo piyate natamo walo olobila:oa:no, tete
tatalila nale pete naimano tabo magumune
da:pemaigana ebe ilo gila:mo ibi kapalukole-
mamo. ✧

¹⁷ Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate
sosi epatamo da:kiyawauta, modobola
a:ma: ebe tabo nolowia! Nanitabola,
piyate ibino nanitabokobi midi magumulo
wato kikopu delaema:na:, nale Godokono
wamina magumulo ditana ebe bae iba:tamo
kikalaemamo, ebe igilo baeno mailo idi ebe
ma:nala, ega:walo nale ibi bilibilinomatamo
keyakeya nokola egege ibino olioli mailagono
kikalaemamo. Ebe tetelo ibi magumulo

✧ **2:14:** Nabas 22:1–24:25; 25:1-2; 31:16; 2Pit 2:15 ✧ **2:16:** Awo 3:11

epetapiate iyatawaoa:no, idawate ebene mailagono nokola kelawe, idawate ebene mailagono nokola kelawe, iba:te eba kunu eba wagelelo ibino wadewade wiya nagodone ebo kuwatema:na:” ☆

Ya:sute Tayataila Sosi Epatamo Tabo Dalibiya

¹⁸ Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Tayataila sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

Na Godokono Gudula, naimano balidite ela menamu wamotenamena ega:walo naimano agowate alonomoma: eda:onamena. Iyo, wokodawate iyanomo auli inamabuno daleyala elamo demadolaemene, ebene kalikamo iya:da:te a:la:ulinomoma: da:midinako, naimano agowano a:la:ulio tanalo eba kunula. Ebema: nale la: Tayataila nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo.

☆ ¹⁹ La:le dosiyodilola:wenakoma na ebe iyaiya tanalo iyatawala. Iyo, la:imano nilakapo kimalagidilo tanalo, ega:walo la:imano nanitabokobi midi tanalo, ega:walo la:le natamo woko dosiyodilawenama ebe tanalo, ega:walo temeteme magumulo la:le la:imano tepo magumu da:kodakodailama:wenama ebe tanalo, nale ebe tanalo bilibilinomo iyatawala. Ebema: nanitabola, la:le me tetelo dosiyodilola:wenakoma me wadewade tanalate la:le dopamo dosiyodilola:wenakima ebe wadewade tanalo nodoilina.

☆ **2:17:** Maimi 16:4,14-15,33-34; Yon 6:48-50; Ais 62:2 ☆ **2:18:** Awo 1:14-15

²⁰ Na wiyasiya la:godolo kapiya modoboa: tanalo numinamo, la:le kuba Kawo Elawo Kamiyale Yesebelakono kuba osiyodilole tanalo gito ulama:tepalemenakomata. Ebe a:ka:tuwa: ebe Godokono woki awokalimidawama: a:da: elemasigi gabodo gena, ebema: ebete eba kunu naimano wiya: wokopi epetapi kuba gabamo wabuga:talena. Iyo, ibi epetapiate ebena iyatulame tanalamo eba tudila:olo buwelemele pilo tanalo ega:walo kamiyale pilo tanalo ebo osiyodilolenaka, ega:walo nanitabokobi midia:piate ida:da:lino uliyana amamalatelelo kalimagono inamabu dikalamolenaka, ibi epetapiate ebe katene gito naonaka. ☆ ²¹ Eiye, nale ebe kamiyaletamo tete ikamenapimo ebete ebena kuba osiyodilole magumune natamo kolobigama:, wiyasiya ebe ubia:nola dubu bilibila:go pata: tanalo atepama:!
²² Ebema: umu numita:la:, ebena kuba osiyodilole mabuma: nale kawo gabugabu ebetamo kanalibomamo, ega:walo eba:go kateneno kuba ubi gabodo dowapata:lamena nale ebe dubu bilibila:tamo kawokawo temeteme atumu ka:kikalaemamo, iyo, iba:te ibino kuba osiyodilole magumune olobila:oa:no ebe wiyate iba:tamo ka:pemene.
²³ Nanitabola, piyate ebe kamiyale dotaloma:tana nale ibi kanakapulaemamo, ebema: sosi epo bilibilinomate me tanalo kiyatawaoma:na:, nale epono tepo magumuno woki iyatawanomola, ega:walo nale ibi bilibilinomono tanalo eba anagilamelelamelo

 ☆ **2:20:** 1Ela 16:31; 2Ela 9:22

wiya iba:tamo modobolo kikalaemamo. ☆

²⁴ Wiyasiya kalakala kawonomola, la: Tayataila nanitabokobi midipi epetapiate Yesebelakono a:da: elemasigi iyatulame tanalamo ka:tudila:wena:, ebema: ebena waloma:tapiate kebe iyaiya iyatawa tanalo Saitanakono waminale tanaloma: degelana, la:le ebe kubakuba tanalo la:imano wokiamo iba:godone kuwata:wena:. Ebe mabuma: naimano kalakalate la:tamo nanitabolo eba itanalo, me totomu tabo kapiyanomo la:tamo ikalaemata, ²⁵ modobola la: la:imano nanitabokobi midi tanalo kodakodalo nowatila:mota:onala: naimano pe uwomuamo. ☆ ²⁶⁻²⁸ Nanitabola, piyate ibino nanitabokobi midi magumulo wato kikopu eba lawenalo naimano pe uwomuamo natamo da:tudila:onakoma:na:, nale iba:tamo Gugi Mawele ega:walo elawo kawonomo ikalamete, ebene iba:te me opo epo bilibilinomono watowatopima: beda:onama:na:. Iyo, iba:te elawo kawonomo kelaema:na:, nale Nabiwi Godogodone elawo keba kunu kelawiyamo eba kunu, ebene me opo epo magumulo piyate ebena tuputupu okoli tanalamo tudila:oma: ubia:noma: deda:ona, iba:te ebe kuba osiyodilolepiatamo kuba wiya eba ikalamolelo auli gaubamo ebo kalukolema:na:. Nanitabola, lumagite gebetamo osiyodilo kalili opamo deba:idilo keba kunu keta:ta:puolenakole, kebe dawate naimano wokopiatamo tuduwatama: ubia:noma: deda:mene, ebete eba kunu gito

☆ **2:23:** Oale 7:9; Yel 17:10; Awo 20:12-13 ☆ **2:25:** Awo 3:11

ka:kubamene. ☆

²⁹ Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate sosi epatamo da:kiyawauta, modobola a:ma: ebe tabo nolowia!”

3

Ya:sute Sadisi Sosi Epatamo Tabo Dalibiya

¹ Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Sadisi sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

Na sebeni mawele uwatedawala, ega:walo Godokono Uliyanano sebeni apuapuate naimano ubi tanalamo a:tudila:onaka, ebema: nale la: Sadisi nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo. La:le dosiyodilola:wenakoma nale ebe iyaiya tanalo iyatawala, ma kunu epetapiate la: nanitabo igilago nilukulinamu gelana, wiyasiya nanitabo tanalo ma kunula, la: la:imano nanitabokobi midi magumulo iyalo a:elaimata! ☆ ² Ebema: a:elaopiala:, modobola la: nagodone igilo walo kelawa:wete la:imano ilukuli magumulo da:elaona ebe iyaiya tanalo na:ka:kodakodailama:la:, mabu nale kebe Kawodawatamo da:tuduwatanamo, ebe Godote la:imano nanitabokobi midi woko osiyodilole tanalo dulamelelametana ebete wadewadenoma: kegena:. ³ Ega:walo naimano wokopiate la: kebe iyaiya tanalo kiyatulametanskiya, modobola la: ebe tanalo walo eba kemalagidilolelo la:imano kuba osiyodilole magumune olobila:wete ebe

☆ **2:26-28:** Oale 2:8-9; Awo 22:16 ☆ **3:1:** Awo 1:4,16

iyatulame tanalamo walo na:ka:tudila:oala:
Wiyasiya la:le nagodone igilo walo lawea:no,
la: iyatawa: tetelo nale la:tamo kuba wiya
ikalaema: ka:pemamo, pilo dubute epono
inamabu uwatema: keba kunu ka:penakole
eba kunu. ☆

⁴Wiyasiya Sadisi nanitabokobi midipiala:, la:
magumulo kapiyakapiyate iyaiya kuba osiyodilole
tanalo kiyatawaona:. Ibino tuputupu
ilukuli tanalo ebe wadewade daleya: kaliku
keba kunula:ka: eba kunula, ebema: iba:te
naimano Kawo Elawodawano duliynomolamo
da:nemaimioma:na:, nale iba:tamo pupuliono
wadewade keyakeya inamabu ikalamolete,
ebe tetene wagilimite iba:te nago bowapata:
lamenakoma:na:. ☆ ⁵Nanitabola, piyate ibino
nanitabokobi midi magumulo wato kikopu
delaema:na:, iba:te nagodone ebako wadewade
keyakeya kaliku kuwatema:na:, ebene nale
naimano Nabiwi ega:walo ebene nopopino
ololo apulo awokala kegemamo ebe epo ebe
naimano nani waloma:tapila, iyo, nale ibino
mailo naimano Igilo Bukane a:kegebolelaemo.
☆

⁶Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate
sosi epatamo da:kiyawauta, modobola a:ma:
ebe tabo nolowia!”

*Ya:sute Piladelapiya Sosi Epatamo Tabo Dali-
biya*

☆ **3:3:** Ma:t 24:43-44; Awo 2:5; 16:15; 1Tes 5:2 ☆ **3:4:** Yud 23

☆ **3:5:** Maimi 32:32-33; Ma:t 10:32; Luk 10:2; 12:8

7 Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Piladelapiya sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

“Na Talenadawanomola ega:walo na Nanidawanomola, ega:walo Kawo Elawodubu Da:ibidigodolo dopamo ditanami ebe atu kite nagodolo ba:kitana, ebema: nale ebe kiamo kebe gigiyu da:iyamidamo lumagi idite a:kemopimene, ega:walo nale ebe kiamo kebe gigiyu demopimo lumagi idite a:ka:iyamidamene. Ebema: nale la: Piladelapiya nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo. ☆ 8 La:le dosiyodilola:wenakoma nale ebe iyaiya tanalo iyatawala, ma kunu la:le naimano woko osiyodilo magumulo la:imano elawote nanitabolo kolopoligona:, ega:walo na iyatawala epetapiate na mabuma: kawokawo temeteme la:tamo dikalametia, la:le naimano iyatulame tanalamo eba tudila:olo nanitabokobi midi tanalo katepawea:. Ebema: na la:tamo gigiyu a:iyamidalaemata, idawagodolo elawo kitana: walo ka:kemopima:

☆

9 Umu numita:la:, piyate ibi a:ka:tuwa: ibi Yu epoma: a:da: elemasigi gabodo degelana, ibi Saitanakono taneba epola, Godokonoa:. Ebema: nale ebe a:da: elemasigipi uwatete la:tamo kemagaelemamo iba:te la:imano agowa mabuamo ka:pa:tudila:oma:, iyo, me osiyodilo tanalodo nale ibi ma kunu kiyatulaemamo, nale la: nilakapolo

kawonomamo demalagidiloletanama. ☆

10 Nanitabola, la:le na waloma:ene mabuma: temeteme eba uwatelo wiyasiya la: naimano tabamo tudila:wete elawoa:noma: keda:wea:, ebe mabuma: nale me opo epo kubailaema: dapalibolemo, ebe kawokawo temetemenomo magumulo nale la: eba itakeamidalelo la:imano nanitabokobi midi tanalote a:ka:kubakubaoma:na. ☆ 11 Iyo, tete tatalila nale me opamo ka:pemamo, ebema: modobola la: la:imano nanitabokobi midi tanalo kodakodalo nowatila:mota:onala:, idawate la:imano wadewade wiya pilo gabodo uwatelamekapoma:. 12 Nanitabola, potele ebenu nanitabokobi midi magumulo wato kikopu delaemene, nale ebe lawete Godokono moto eteno wade aboma: eba midilo ebo kaimamo, ebene ebete ebe motono aboma: eba utinalo uwomua: tetelo idawate ebe a:kemagoba:namene. Ega:walo ebe lumagi kowalagonama: nale naimano oli mailo ega:walo naimano Kawodawano mailo ega:walo ebenu Kawo Elawodawano duliyoumolono mailo ebe unamo kakulolemamo. Nanitabola, naimano Kawodawa ebe Godotela, ega:walo oli Yelusalema duliyoumolote ebenu Kawo Elawodawano duliyoumoloma: keda:ma: Unu Duliyoumolone me opamo ka:piwisigamene. ☆

13 Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate sosi epatamo da:kiyawauta, modobola a:ma:

☆ **3:9:** Awo 2:9; Ais 45:14; 49:23; 60:14 ☆ **3:10:** Luk 21:19; 2Tim 2:12 ☆ **3:12:** Ais 62:2; 65:15; Awo 14:1; 21:2

ebe tabo nolowia!”

Ya:sute Lodosiya Sosi Epatamo Tabo Dalibiya

¹⁴ Ebene Kawodawate tabo walo natamo na:kegi, “Modobola a:ma: Lodosiya sosi nopodawatamo tabo ma kunu naliba.

Na Godokono Uwomu Tabo Kiyawaodawala, ega:walo na Godokono nanitabo tanalo wadenomamo dawokaliminamo ebe dawala. Ega:walo Godote me opono inamabu bilibilinomo dosiyodiloliya, na ebe woko osiyodilo tanalono Elawo Mabudawala, ebema: nale la: Lodosiya nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawautamo.

¹⁵ La:le dosiyodilola:wenakoma na ebe iyaiya tanalo iyatawala, ma kunu la:imano nanitabokobi midi magumulo la: gibagiba ega:walo enaena tetenomolo pola:namata. O sosi epala:, naimano ubi kawonomamo itana la: elanomoma: neda:iyala:, wiyasiya la: ubia:noma: deda:wenama modobola la: na atepana:wete gibagibanomoma: neda:iyala:! ☆ ¹⁶ Nanitabola, mabu la: la:imano osiyodilole magumulo gibagibadopoma: eda:onamata, ebe mabuma: nale la: bilibilinomo naimano tabo magumune iyabaiamo ka:nedalopeamidalemamota!

¹⁷ O sosi lumagi, a:ma: ma kunu genata, ‘Na inamabu bilibilidawala ega:walo na inamabu bilibilinomo modobolo uwatenamo, ebema: nigologolo tanalo idite natamo a:ka:pemene.’ Wiyasiya a:imano tabo ge magumulo a:ma:le a:imano nanitabo tanalo

☆ **3:15:** Lom 12:11

kiyatawawena;, ma kunu a:ma: nigologolo
gudumu okolinata ega:walo walone tetelo
a:ma: atumu nigologolo tanalo magumulo
ka:lutama:ta. Iyo, naimano umi magumulo
a:ma: inamabu bilibila:godawa;, ega:walo
a:ma: kikopiya pata:nata, ega:walo a:ma:
balidi tamiodawalata. ☆ ¹⁸ Ebema: nale
naimano wade wokino tanalamo a:ma:
anamata, a:ma:le natamo pa:wete, nale
epatamo kolowaema: da:midilinakomo ebe
wadewade inamabu wiyamo na:puwatiye. Iyo,
eba kunu a:ma:le dogodogodawanomoma:
keda:ema;, modobola a:ma: wade golodo
inamabu nagodone na:pelawiye, nale
ebe golodo elamo wade a:la:ulinomoma:
a:midimo. Ega:walo a:ma:le kikopiya okoli
ilipo tanalo katepaema;, modobola a:ma:
wade keyakeya kalikunomo nagodone
na:puwatiye. Ega:walo a:ma:le a:imano tamio
balidi wadekobi ka:midilimitama;, modobola
a:ma: abutilameno wade mulamula nagodone
na:pelawiye. ☆ ¹⁹ Ebema: a:ma: me taboma:
ubia:noma: akoeda:la;, wiyasiya a:imano
nanitabokobi midi tanalo kodakodaima:wete
kuba osiyodilole magumune natamo
nanitabonomolo nolobigiye, mabu nanitabola,
nale kebe gudi nilakapolo demalagidilolenamo,
ebe guda:te naimano nanitabo gabo
kiyatawaoma: nale tete epetapilo ibi kawiya
analenakomo ega:walo tete epetapilo ibi
temeteme tanalamo iyatulamenakomo. ☆

☆ **3:17:** 1Kol 4:8; Luk 12:21 ☆ **3:18:** Ais 55:1; Awo 4:4 ☆ **3:19:**
1Kol 11:32; Yu Epo 12:6; Awo 2:5

20 Umu numita:la:, na gigiyu tetelo putite gigiyu ebe panakamitamo, ebema: lumagite naimano tabo olowite natamo gigiyu da:iyamidamene, na ebetamo opegate, ebene ebe ega:walo na, a bae kapimiya kenaomalema: ☆ 21 Nanitabola, piyate ibino nanitabokobi midi magumulo wato kikopu delaema:na:, nale iba:tamo elawo kikalaemamo iba:te naimano Kawo Elawodawano okoli bailo nago kilukulima:, dopamo nale wato kikopu delawiyamo, ebe tetelo nale naimano Nabiwa:go kapimiya kokolioma: ebete elawo natamo keba kunu kikanamiyale eba kunu.

22 Ebema: galagodawa, Godokono Uliyanate sosi epatamo da:kiyawauta, modobola a:ma: ebe tabo nolowia!”

4

Yonete Godoko Ebeno Kawo Elawodawano Okoli Bailo Okolitalo Dumiya

1 Ebene Kawodawagodone me tanalo bilibilinomo olowio dolopoligi, ebe tetelo naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Unu Duliyomolono gigiyu aligilitanalo ebo uimo.

Ebene nale dopamo dolowimo ebe atu tabo madodote natamo walo na:ka:pi, ebe tabo ebe tuteleno diyamo keba kunula:ka: eba kunula. Ebema: nale tabo ma kunu olowimo, “A:ma: natamo na:podola. Tete tatalilo da:pemaimioma:na: ebe iyaiya tanalo

☆ 3:20: Yon 14:23

nale a:ma: kiyatumiomamota.” ☆ 2 Ebe tetelo Godokono Uliyanano elawote na unamo eba piwisigalo, nale Kawodawa ebeno Unu Duliyomolono Kawo Elawodawano okoli bailo okolitalo ebo uimo. ☆ 3 Ebe dawano Kawo Elawodawano okoli bai a:la:uwa:da:le molemabute anagogobeyamidadigi, ega:walo ebeno ololo alonomoma: eda:mi, egelate kawonomamo eba pukuilamitalo wadewade gedo nokola ega:walo kalimakalima nokola iba:te keba kunu ka:la:uwa:da:olitanake eba kunu. ☆ 4 Ega:walo nale 24 kawokawo elawodubu epetapino ilukuli baite Kawodawano okoli bai anakopa:midalo eba pola:nalo ka:nulaimo, ebe ilukuli bai unamo 24 Watowatopiate ilukuliya, iba:te keyakeya kaliku pupulite ega:walo kawokawo elawodubuno golodo kekelekele inamabu watamo a:ka:pupuliya. ☆ 5 Ebene Kawodawano okoli baine tobolono iyaiya gewataole tanalo ega:walo mole a:la:uwa:midaole tanalate maimiutiya, ega:walo ebe okoli bai dopo apulo sebeni wuiki alo pio na:pola:ni, me alo ibi Godokono Uliyanano sebeni apuapula. ☆ 6 Ebene Kawodawano okoli bai dopo apulo alonomo obo paka: kawonomote itani, ebe obono a:la:uwa:da:le wadenonomola. Ebe tetelo nale Kawodawano okoli bai tametamelo Unu Duliyomolono netewa-netewa Elawo Nopopi Iyanomate lamota:onalo kulaimo, ibino ololo apulo ega:walo ginimi apulo balidi bilibilinomate na:pola:lameni. ☆ 7 Ibi magumulo

☆ 4:1: Awo 1:1,10 ☆ 4:2: Ais 6:1 ☆ 4:3: Isi 1:28 ☆ 4:4: Awo 3:18 ☆ 4:5: Isi 1:13; Sek 4:2; Awo 1:4; 8:5; 11:19; 16:18 ☆ 4:6: Isi 1:5-10,22; 10:14

dopo nopodawano ololo ebe layono-gaa keba kunula:ka: eba kunula, ega:walo idino ololo ebe kalitagono kau-goeono ololola, ega:walo idino ololo ebe opo lumagino ololola, ega:walo uwomu nopodawano ololo ebe tobolo unudo da:wa:lubianako ebako wali olano ololola.
⁸ Ebe netewa-netewa Nopopi Iyanomo ebe tamuagopila ega:walo balida:gopila, ebema:iba:godolo sikisi tamuate pola:lameni, ega:walo ibino balidi bilibilinomate unu tamalo ega:walo magumu apulo atumu na:ka:pola:lameni. Nanitabola, egela ega:walo idoko bilibilinomolo iba:te Kawodawa amamate olopoligolamea:no, nale ibino tabo madodo ma kunu olowimo,
 “Godoko ebe Kawodawa Elawonomodawala,
 ebe talenala, iyo, ebe talenanomola,
 ebe talenadawanomola!
 Potele dopamo dokolinami,
 ega:walo me tetelo dokolina,
 ega:walo uwomua: tetelo dokolinamene,
 ebe ebe Igilodawala!” ✧

⁹ Nanitabola, ebe Kawodawate uwomua: tetelo ebeno Kawo Elawodawano okoli bailo dokolinamene, ebe mabuma: ebe Elawo Nopopi Iyanomate ebe amamate atepa:no, ebe eba walogonalo ebeno mailo unamo adipatelo kalakala tabo ebetamo ebo gelanaka. ¹⁰ Iyo, mabu Kawodawate uwomua: tetelo ebeno Kawo Elawodawano okoli bailo dokolinamene, ebema: Elawo Nopopi Iyanomate ebe eba amamate-nalo atu tetenomolo 24 Watowatopiate ibino watamo da:pupulinaka, iba:te ebe kawokawo

✧ **4:8:** Ais 6:2,3; Isi 1:18; 10:12

elawodubuno kelekele inamabu Kawodawano okoli bai dopo apuamo eba niyalekelo, ibino ololo opamo alomote ebe amamatelo ma kunu gelanaka, ☆

¹¹ “Aimano Kawodawa Godo,
 modobola Unu Duliyomolono nopopi
 ega:walo epo bilibilinomate a:ma:
 nowalogoma:ta,
 ega:walo a:imano mailo unamo nadipatema:na,
 ega:walo a:imano elawo tanalamo
 na:tudila:oma:na!
 Mabu opo ega:walo tobolo ununo inamabu bili-
 bilinomo a:ma:le osiyodiloliyata,
 iyo, a:imano ubi tanalodo
 me inamabu bilibilinomate pawokalaiya!”

5

*Godokono Sipi-goeo Da:peso Kapiyate Mokopi-
 amida Pepa A:iyamidama: Modobola*

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, Kawodawate ebene Kawo Elawodawano okoli bailo eba okolitalo, nale ebene tumudi apu kotolo pepa mokopiamida ebo uimo, dopamo lumagite ebe pepano magumu apuamo ega:walo unu apuamo iyaiya tabo akulote, ebene ebete mokopiamidate sebeni ala:mo gito matuomeiya. ☆ ² Ega:walo nale Godokono elawo nopodawanomo idi kuimo, ebete ebene tabo madodo unamo adipatelo negi, “Potele modobola:ka: me mokopiamida pepano ale iyailite, pepano tabo apuapu

☆ **4:10:** Awo 7:10,15; 19:4 ☆ **5:1:** Ais 29:11; Isi 2:9-10

ulamolema:?” ³ Wiyasiya ebe tetelo Godokono Unu Duliyomololo ega:walo opo duliyomololo ega:walo A:elaopino Duliyomololo modobo lumagi idite ka:luta: ebe mokopiamida pepa a:iyamidate pepano iyaiya tabo ulaema:

⁴ Ebema: nanitabola, me tanaloma: nale kawonomamo iimo mabu modobo lumagi idi ka:luta: mokopiamida pepa a:iyamidama:

⁵ Ebe tetelo 24 Watowatopi magumulo idite natamo negi, “A:ma: kiitala:! Numa:, Yuda gudawano Layono-gaa ba:luta! Ebe Da:ibidikono walonepi magumulo Kawo Elawodawama: eda:na, ega:walo ebete wato kikopu iyalo elawiya. Ebe mabuma: ebe modobola me mokopiamida pepano sebeni ale iyailite pepa a:iyamidama:” ✧

⁶ Ebema: nale Kawo Elawodawano okoli bai niyakabolo Sipi-goeo Da:peso utitalo uimo, ega:walo netewa-netewa Nopopi Iyanomate 24 Watowatopiago ebe anakopa:midalo eba pola:nalo ebo kulaimo. Ebe epate danakapumiya ebe sipi-goeo da:peso keba kunula:ka: eba kunula. Ebe sebeni kalitagonola ega:walo sebeni balida:gola, ebema: nanitabola, ebe sebeni kalita ega:walo sebeni balidi ebe Godokono Uliyanano sebeni apuapula, ebete ebe Uliyana iyalo tetelo opo duliyomolo kawonomamo apalibiya. ✧ ⁷ Ebe tetelo Sipi-goeo Da:pesote Kawo Elawodawano okoli baiamo tote ebene tumudi apu kotone mokopiamida pepa ebo nelawi. ⁸ Ebene ebete ebe tanalo dosiyodili, ebe tetenomolo netewa-netewa Nopopi Iyanomo ega:walo 24 Watowatopi

✧ 5:5: W Mabu 49:9; Ais 11:1,10; Awo 22:16 ✧ 5:6: Sek 4:10; Yon 1:36; Awo 13:8

iba:te ibino ololo opamo eba alomolo ebe ebo
 amamatiya. Ebene nale Watowatopino tanalo
 ma kunu uimo, ibino kotolo begube ega:walo
 golodo kalili ebe inamabu netewate pola:lameni,
 ebe golodo kalili magumulo wadewade nibo
 inamabu tabokaonomola, ebe wadewade nibo
 inamabu ebe nanitabokobi midipiate towetowe
 tabo Godotamo degelanaka ebe iyaiya tabola. ☆

⁹ Ebene iba:te Sipi-goeo Da:peso amamatema: oli
 oale ma kunu alapiya,

“A:ma: kapiyate modobola
 mokopiamida pepa lawa:wete pepano ale
 iyailima;

mabu epate a:ma: danakapumitiyala,
 ebe tetelo a:ma:le Godoko
 kekalakalaima:ema:

ibi Saitanakono idoko motone wagaila:wete
 a:imano kalimamo ibi wiyakobi a:midiliyata.

Iyo, a:ma:le epo epetapi ibino iyaiya tama taneba
 magumune

ega:walo iyaiya tabo gela taneba magumune
 ega:walo iyaiya opo magumune uwata:wete,

☆

¹⁰ ibi Kawo Elawodawa Godokono duliynomolo
 epoma: a:midiliyata,

iba:te uwomua: tetelo ebenu woko kosiyo-
 dilonama:.

Iyo, ebe mabuma: opo duliynomolo kawonomolo
 epo bilibilinomo epetapiate iba:tamo
 ba:tudila:onakoma:na:.” ☆

☆ **5:8:** Awo 8:3-4; Oale 141:2 ☆ **5:9:** Oale 33:3; 40:3; 96:1; 98:1

☆ **5:10:** Maimi 19:6; Ais 61:6; Awo 1:6; 20:6

11 Ebe tetelo nale walo Unu Duliyomolono nopopi epetapi bilibilinomono tabo madodo kolowimo, ebe nopopino taneba kawonomola, nale ibi ka:la:miolema: modoboa:. Iba:te Kawo Elawodawano okoli bai anakopa:midalo eba pola:nalo, netewa-netewa Nopopi Iyanomo ega:walo 24 Watowatopi iba:te ✧ 12 ibino tabo madodo unamo wadipalatelelo negeliya,

“Sipi-goeo Da:peso kubakubapiate danaka-pumiya,
 modobola epo bilibilinomate
 ebeno elawo tanalamo na:tudila:oma:na;
 ega:walo inamabu bilibilinomo ebetamo eba ikameolo,
 ebe Mulodawama: ega:walo A:didawama: neka:ima:na!
 Iyo, iba:te ebeno mailo unamo nadipatema:na;
 ega:walo ebe eba walogolo,
 ebetamo kalakala tabo negelama:na!”

13 Ebe tetelo Unu Duliyomololo ega:walo opo duliyomololo dilukuliona, iyo, damela magumulo ega:walo kewa: kolomono obo magumulo ega:walo tobolo unulo dilukuliona, ebe epo ega:walo igilo inamabu bilibilinomate kapimiya degelitiya, nale ebe tabo ma kunu olowimo,
 “Kawodawate ebeno Kawo Elawodawano okoli bailo uwomua: tetelo dokolitamene ega:walo Sipi-goeo Da:peso,
 modobola ale uwomua: tetelo iba:tamo kalakala tabo eba gelanalo,
 ibino mailo unamo bowadipalatenakoma:!
 Iyo, modobola ale ibi eba walogolenalo,

✧ 5:11: Da:n 7:10; Yu Epo 12:22

ibino elawo tanalamo ba:tudila:onakoma!”
 14 Ebe tetelo netewa-netewa Nopopi Iyanomate negeliya, “Me tabo nanitabonomola, taula!” ebene 24 Watowatopiate ibino ololo opamo eba alomolo Kawodawa Godoko ega:walo Sipi-goeo Da:peso ebo amamateliya.

6

Sipi-goeo Da:pesote Mokopiamida Pepano Dopo Sikisi Ale Iyaili Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, Sipi-goeo Da:pesote sebeni ala:mo matuomeo ditani ebe mokopiamida pepano dopo ale ditamidi, nale ebe tanalo ebo uimo. Ebe tetelo netewa-netewa Nopopi Iyanomo magumulo idite ebene tabo madodo unamo adipatelo tobolote keba kunu kegewatanakole eba kunu ebete negi, “A:ma:mamo na:pa:!” ✧ ² Ebene nale ebe tabo dolowimo, oso-goeo keyakeyanomo ega:walo ebene namutudawa ebe unulo okolitalo ebo ulaimo, ebe namutudawano kotolo gowelaono gagalite itani. Ebene Kawodawate kawo elawodubuno kekekele inamabu ebetamo dikami, ebete lawete ebo nemaigi epo epetapiago eba negowelaolo iba:tamo elawonomoma: ka:neda:ma: ✧

³ Ebene Sipi-goeo Da:pesote mokopiamida pepano ale idi da:kitamidi, ebe netewa tetema: eba eda:lo Nopopi Iyanomo magumulo tetedawa idite negi, “A:ma:mamo na:pa:!” ⁴ Nale ebe tabo dolowimo, oso-goeo idite ebo ka:pemaigi, ebe kalimakalimanomola. Ebene ebe oso-goeo unulo

✧ **6:1:** Awo 4:6; 5:1 ✧ **6:2:** Sek 1:8; 6:1-6

dokoliti, Kawodawate ebe namutudawatamo gowelaono gili kawonomo ega:walo elawo ikami, ebete opo duliynomolo epatamo kawo downonomo eba nikalamelo iba:te gowela magumulo epetapiate epetapi kanakapulaema:.

⁵ Ebene Sipi-goeo Da:pesote mokopiamida pepano ale idi da:kitamidi, ebe netewa-kapiya tetema: eba eda:lo Nopopi Iyanomo magumulo tetedawa idite negi, “A:ma: mamo na:pa:!” Nale ebe tabo dolowimo, oso-goeo kilikilino ega:walo ebene namutudawa ebe unulo okolitalo ebo ulaimo, ebe dubuno kotolo nao inamabuno mibomibo ulameno inamabute itani. ⁶ Ebe tetelo netewa-netewa Nopopi Iyanomate kebolo kelamota:oni, ebe magumune nale opo lumagino tabo madodo keba kunula:ka: ebako tabo madodo ma kunu olowimo, “A:ma: opo duliynomolo epatamo bae olopoligo tanalo natiye, ma kunu iba:te kapiya kilogalama witi-laiso kapiya egelano woko wiyamo belawenakoma:na:, ega:walo netewa-kapiya kilogalama baenomo atumu mani kawonomamo ba:kuwatanakoma:na:. Ebe mabuma: ibino gudi epetapi bilibilinomate baema: ka:elaoma:na:, wiyasiya nale talena a:ma:tamo ma kunu iyatimata, a:ma:le ibino gala:ipi da:imi kewa ega:walo olibi da:imi kewa akokubailama:la:.”

⁷ Ebene Sipi-goeo Da:pesote mokopiamida pepano ale idi da:kitamidi, ebe netewa-netewa tetema: eba eda:lo Nopopi Iyanomo magumulo tetedawa idite negi, “A:ma: mamo na:pa:!” ⁸ Nale ebe tabo dolowimo, oso-goeo ga:wega:wenomo ega:walo ebene namutudawa ebe unulo okolitalo

ebo ulaimo, ebe dubuno mailo ebe A:etela, ebema: A:elaopino Duliyomolo umidawate ebe waloma:tana. Ebene Kawodawate elawo ibi netewapiatamo ikalami, iba:te gowela tanalo ega:walo bae olopoligo tanalo, a:e gabugabu tanalo ega:walo elawoelawo inamabuno maimio tanalo, ebe iyaiya olalati tanalo opo duliyomolo epatamo kowatama:. Ebema: epo bilibilinomo magumulo, epetapi netewa-netewa magumune idi kapiyate ka:e, idi kapiya ka:e, ma kunu kowagelema:na. ☆

⁹ Ebene Sipi-goeo Da:pesote mokopiamida pepano ale idi da:kitamidi, ebe paibu tetema: edi. Ebe tetelo kuba osiyodilolepiate Godokono tabo kiyawao mabuma: kebe epo dopamo danakapulamiya, nale ebe tuputupupino uliyana ebo ulaimo, Godoko watidilono patapata magumulo iba:te na:pola:niya. Nanitabola, ebe patapata unamo Godoko amamatepiate kalimagono inamabu elamo ebo alomonaka.

¹⁰ Ebene ebe uliyanate kawonomamo gelapatelo negeliya, “O Kawodawa, a:ma: Elawodawanomolata, iyo, a:ma: talenanomolata ega:walo nanidawanomoma: eda:nata! Ebema: piyate a danakapuamiya, a:ma:le ibino kuba osiyodilole tanalo kebe tetelo nakanagilamelelama:emene? Ibino kuba wiya iba:tamo ikalaema:, modobola a:ma:le a eba malagidiloelo tete akogeyageyaima:tepala:!”

¹¹ Ebe tetelo Kawodawate ibi bilibilinomatamo keyakeya ga:ga:ga:ga: kaliku ikalamolete ibi ma kunu anali, “La:le woki bilibilima: eda:oa:no

☆ **6:8:** Yel 15:1-3; Isi 5:12,17; 14:21

tete da:pesamo walo na:kilukula:tepiyala: Nanitabola, kuba osiyodilolepiate la: keba kunu kanakapulamitiyala, iba:te eba kunu la:imano nanitabokobi midipi ekaki epetapi kakanakapulaema:na; mabu nale tete iba:tamo walo a:kikalaemo iba:te ebe kuba osiyodilole tanalo kopoliyalema: Wiyasiya naimano wokopi anakapulame uwomu nanitabolo delaemene, ebe tetelo nale ibi anakapulamepiatamo kuba wiya kikalaemamo.” ✧

¹² Ebene Sipi-goeo Da:pesote mokopiamida pepano ale idi da:kitamidi, ebe sikisi tetema: edi. Ebe tetelo opo duliynomololo mumulu kawonomote demaigi, egelano pukuilame tanalote olopoligote kilikilino kaliku keba kunula:ka: eba kunu gito edi. Ebene opo kawonomote idokonate, saganano pukuilame tanalote atumu olopoligonate kalimakalimanomoma: eba eda:nalo, ✧ ¹³ tobolo ununo mawela:te opamo gito pa:gudiniya, ma kunu awa kawonomote da:imi kewa eba padegetelo epetapi gumigumioa:no opamo keba kunu ka:pa:gudinake eba kunu. ✧ ¹⁴ Ebene Kawodawate tobolo kawonomo lawenate ebo mokopiamidani, lumagite bogo keba kunu ka:mokopiamidanakole eba kunu, ega:walo ebete opo duliynomolo lawenate kawonomamo eba adegetenalo, opono ununu damela bilibilinomo ega:walo kewa: kolomono mamoko bilibilinomate ibino pola:na bai miyapanate iyabaiamo ebo tolama:tepaoleniya. ✧

✧ **6:11:** Awo 7:9,13; 19:14 ✧ **6:12:** Ma:t 24:29; Ali 2:20; Awo 8:12; 11:13; 16:18 ✧ **6:13:** Ais 34:4 ✧ **6:14:** Awo 16:20

15 Ebe tetelo iyaiya opono kawokawo elawodubu ega:walo ibino kawokawo gabamani dubu, gowelaopino kawokawo elawodubu ega:walo inamabu bilibila:gopi dubu, piyate wokopi epetapino ulamepima: deda:ona ega:walo piyate wiya: woko dosiyodilolena ega:walo piyate mani woko kelekele dosiyodilolena, iyo, ibi bilibilinomate tole kawonomo lawenate unuunu damelamo eba alautionalo damela gugu ega:walo nokola magumamo ebo nopila:oniya. ✧ 16 Ebene iba:te ibino tabo madodo unamo wadipalatelelo unuunu damelatamo ega:walo kawokawo nokolatamo negelaniya, “Modobola la:le a unamo piguda:wete a na:pitioa:la! La:le a walubia:no, Unu Duliyomolono Kawo Elawodawano okoli bailo dokolita ebe Kawodawate a duaemene, ebene Sipi-goeo Da:pesono dowo tanalo kawonomote atamo ka:pemene! ✧ 17 Iyo, ibino dowo egela kawonomote atamo a:pemaiga, ebema: a magumulo lumagi idite modoboa: ibino ololo apulo utima:!” ✧

7

Godote Ebene Pukala Dalomolaemene Ebe 144 Taoseni Epono Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Unu Duliyomolono nopopi netewa-netewa epetapiate opono uwomu netewa-netewalo lamota:onalo ebo ulaimo. Ebe tetelo iba:te opono kawokawo awa netewa-netewa odiyobolenomo odiyoboliya,

✧ 6:15: Ais 2:10,19,21 ✧ 6:16: Luk 23:30 ✧ 6:17: Yow 2:11; Ma:l 3:2

opo duliynomolo kawonomono kewa unulo ega:walo kewa: kolomo kawonomolo awate palogutakapoma: ✧ ² Nanitabola, Godote me nopopiatamo elawo dopamo ikalamiya iba:te opo duliynomolo kawonomo ega:walo kewa: kolomo kawonomo kubailaema:

Ebe tetelo nale Unu Duliynomolono nopodawa idi egelate da:powalonako eba apune podolutalo kuimo, ebenu kotolo Igilo Godote epatamo pukala dalomolamenako ebe inamabute itani. Ebene ebete netewa-netewa nopopi epetapiatamo kawonomamo ma kunu gi, ³ “Me tetelo la:le kawokawo awamo me opotamo ega:walo opono kewatamo ega:walo kewa: kolomo kawonomotamo kuba tanalo idi ako-osiyodilala:, wiyasiya ale dopamo Godokono wokopino wato kaliama ebenu pukala alomolame tanalo dopoliyama:, modobola la:le opo duliynomolo kawonomo ebenu na:kubaimiyala:.” ✧

⁴ Ebene piyate Godokono pukala nopopiagodone duwatema:na: nale ebe epono uwomu ma kunu olowimo, ibino uwomu ebe 144 taosenila, iba:te Isalaela epono iyaiya 12 gu magumune ka:pemaimioma:na: ✧ ⁵⁻⁸ Me ebe Isalaela epono iyaiya guno mailola—Yuda, Lubeni, Ga:da, A:sa, Na:patali, Ma:na:sa, Simiyono, Libai, Isaka, Sebulana, Yausepe, ega:walo Beniyamina. Ebema: me gu bilibilinomono tanaloma:, gu idine epetapi 12 taoseni epate Godokono pukala uwatete, gu

✧ **7:1:** Yel 49:36; Da:n 7:2 ✧ **7:3:** Isi 9:4,6; Awo 9:4 ✧ **7:4:** Awo 14:1,3

idine epetapi 12 taoseni epate pukala kuwatete, ibi bilibilinomate eba kunu ka:pemaimioma:na.

Nanitabikobi Midipi Bilibilinomate Godokono Unu Duliyomololo Ebe Amamate Tanalo

⁹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale tanalo idi ma kunu kuimo. Epo bilibilinomate ibino iyaiya opone ega:walo iyaiya tama taneba magumune ega:walo iyaiya tabo gela taneba magumune iyalo da:pelamoliya, iba:te keyakeya ga:ga:ga:ga: kaliku pupulite ibino kotamo puwala eba wadimagotitalo, Kawo Elawodawano okoli bai dopo apulo ega:walo Sipi-goeo Da:pesono ololo apulo ebo lamota:oniya. Nanitabola, ebe epono taneba kawonomola, lumagite ibi ka:la:miolema: modoboa! ¹⁰ Ebene ibi bilibilinomate kapimiya kawonomamo negeliya, “Aimano Kawodawate ebene Kawo Elawodawano okoli bailo dokolita, ebe Godotela. Nanitabola, igilo mula: tanalote ebe ega:walo Sipi-goeo Da:pesago ibi kapiyagodone pena!” ☆

¹¹ Ebe tetelo Kawo Elawodawano okoli bai ega:walo ²⁴ Watowatopi ega:walo netewa-netewa Nopopi Iyanomo, Unu Duliyomolono nopopi epetapi bilibilinomate ibi anakopa:midaletete ebo lamota:oniya. Ebene iba:te Godokono Kawo Elawodawano okoli bai dopo apulo ibino ololo opamo eba alomolo ebe amamatelo ¹² ma kunu geliya, “Modobola epate uwomua: tetelo aimano Kawodawa Godoko nemoionakoma:na; ega:walo iba:te ebe eba walogonalo ebe mulodawanomoma:

☆ **7:10:** Awo 4:10

neka:minakoma:na! Iyo, iba:te ebetamo kalakala tabo negelanakoma:na; ega:walo ebena mailo unamo eba adipatenalo iba:te ebena elawo ega:walo a:di tanalamo na:tudila:onakoma:na! Me tabo nanitabola, Taula!” ☆

¹³ Ebene Watowatopi magumulo idite na ma kunu anani, “Me keyakeya ga:ga:ga:ga: kalikagopi piyatela:ka; ega:walo iba:te ebena ka:pelamiye?”

¹⁴ Nale ebena tabo eba wiyalo negimo, “Kawodawa, na iyatawa: Modobola a:ma:le na niyatunama:.”

Ebena ebete natamo negi, “Piyate opono uwomu teteno kawokawo temeteme magumudo pelamete ibino igilo mula: tanalago uwomuamo da:pemaimiya, me epo ebe nanitabokobi midipila, iyo, iba:te ibino ga:ga:ga:ga: kaliku Sipi-goeo Da:pesono kalimamo dukulaliya keyakeyaibinomoma: ebo midiliya. ☆ ¹⁵ Ebena: iba:te egela ega:walo idoko bilibilinomolo Godote ebena Kawo Elawodawano okoli bailo eba okolitalo, iba:te ebena ololo apulo ebe Amamateno Iya Motolo woko bosiyodilona. Ebena Godote iba:go eba okolinalo, ebete ibi itakeamidalelo ¹⁶ bae kapete ega:walo obo kapete walo a:kulamenakomene, ega:walo egelano enaenate iba:tamo temeteme walo a:kikalamenakomene. ☆ ¹⁷ Nanitabola, Sipi-goeo Da:pesote Kawo Elawodawano okoli bai niyakabolo dutita, ebete ebe epo ulamedawama: beda:namene, ma kunu

☆ 7:12: Awo 5:12 ☆ 7:14: Da:n 12:1; Ma:t 24:21 ☆ 7:16: Ais 49:10

ebete sipi-goeogoeo ulamedawama: eba eda:nalo ibi gito da:peka:ka:liyana ebe obamo kemagatalemene, iba:te niote uwomua: igilo ebo kelaema:. Ebe tetelo ebete ibino temeteme tanalo epetapi bilibilinomo dopoliyalelaemene, ibino ipupu iya:da:olelamete temeteme tanalo idite iba:tamo walo a:ka:pemaiganamene.” ☆

8

Sipi-goeo Da:pesote Mokopiamida Pepano Uwomu Ale Itamida Tanalo

¹ Ebene Sipi-goeo Da:pesote mokopiamida pepano uwomu ale ditamidi, ebe sebeni tetema: edi. Ebema: Godokono Unu Duliyomololo tete gopowaidopolo epo ega:walo nopopi ibi bilibilinomate tabo gela:no eba pola:nalo diyamo idite kemaigitia; ² ebene nale Godokono ololo apulo uwomua: tetelo delamota:ona ebe sebeni nopopi ebo ulaimo, ebete iba:tamo sebeni tutele ikalamoli.

³ Ebe tetelo nopodawa idite golodo kalili adaete Kawodawa Godoko watidilono patapata niyakabamo da:puti, Kawodawate wade nibo tuwae inamabu ebene kalili magumamo kawonomamo ebo aministrasi, ebete ebe wade nibo inamabu nanitabokobi midipino towetowe tabago kapiyailamete Godoko watidilono golodo patapata unamo elamo kalomoma:, ebe golodo patapatate Unu Duliyomolono Kawo Elawodawano okoli bai dopo apulo itana. ☆

⁴ Ebene nopodawate kalili elamo iyatite wade

☆ **7:17:** Oale 23:2; Ais 25:8; Awo 21:4 ☆ **8:3:** Awo 5:8; Maimi 30:1-3

nibo inamabu okalimi dowagilimi, ebete kalili ebenu kotamo ela magumune walo kelawete Godotamo eba adipatelo, wade nibo inamabuno temate nanitabokobi midipino towetowe tabago ebetamo ebo nodoli. ⁵ Ebene nopodawate Godoko watidilono patapata unune ela mio uwatete kalili magumamo alomote opo duliyoumolamo ebo peba:idi. Ebe mabuma: mumulute opo kawonomo eba adegetelo tobolono iyaiya gewataole tanalo ega:walo mole a:la:uwa:midaole tanalate ebo maimiutiya. ✧

Nopopiate Dopo Tutele Netewa-netewa Moleo Tanalo

⁶ Ebe tetelo tutela:gopi nopopi sebeni iba:te ibino tutele moleoma: olosiyodilote lamota:oniya.

⁷ Ebene dopo nopodawate ebenu tutele da:moli, ebe tetelo Kawodawate nokola keba kunula:ka: ebako ulama kikopu ega:walo ela mena kalimago kapiyailamete opo duliyoumolamo elawonomamo ebo piyaleki. Ebe mabuma: opolo delamota:oniya, ebe kewa bilibilinomo magumulo, epetapi netewa-kapiya magumulo idi kapiya elate nanaki, idi kapiya elate nanaki, eba kunu opono kewate gito kubakubaiya. Ebe tetelo opo kawonomono iyaiya uwago ega:walo pali inamabute elalo atumu gito kowamoteiya. ✧

⁸ Ebene nopodawa idite ebenu tutele da:ka:moli, ebe netewa tetema: edi. Ebe tetelo damela ununomo idite elalo dowaiti Kawodawate ebe damela lawete kewa: kolomamo gito peba:idi, ⁹ ebenu kewa:

✧ **8:5:** Kalima 16:12; Maimi 19:16-19; Awo 11:19; 16:18 ✧ **8:7:** Maimi 9:23-26; Isi 38:22; Yow 2:30

kolomono netewa-kapiya apuapulo kapiya apuno obote kalimama: eda:te ebo kubi. Ebe mabuma: ebe obo magumuno igilo inamabu bilibilinomate a:elaiya, ega:walo ebe obolo dopamo dowapata:lamenakiya ebe epono pe bilibilinomate atumu gito ka:kubakubaiya.

¹⁰ Ebene nopodawa idite ebeno tutele da:ka:moli, ebe netewakapiya tetema: edi. Ebe tetelo tobolo unune maweke kawonomote pegi, keba kunula:ka: lumagite ela menagono keole alo deba:idilomene eba kunula. Ebema: ebe mawelete kolomo tuli idino obamo da:pegi opo kawonomono kolomo tuli ega:walo obo guli bilibilinomo magumulo, epetapi netewa-kapiya magumulo idi kapiya kubanaki, idi kapiya kubanaki, eba kunu opo duliomolo epono nio obote gito kubakubaiya. ¹¹ Ebe mawelena mailo ebe Kaka A:e Tanalotela, mabu ebete opo duliomolamo da:pegi, epono iyaiya obo iyapo bai bilibilinomo magumulo, epetapi netewa-kapiya magumulo idi kapiya kakama: eda:naki, idi kapiya kakama: eda:naki, eba kunu eda:iya. Ebene epo epetapi bilibilinomate ebe obo da:niya, iba:te gito a:elaiya. ✧

¹² Ebene nopodawa idite ebeno tutele da:ka:moli, ebe netewa-netewa tetema: edi. Ebe tetelo Kawodawate egela ega:walo sagana ega:walo maweke dalukoli, ibino alote depesoma: gito eda:iya, ebema: egela teteno netewa-kapiya apuapu magumulo kapiya apute idokoma: edi, ega:walo idoko teteno netewa-kapiya apuapu magumulo kapiya apute atumu

✧ **8:11:** Yel 9:15

idokonomoma: kedi mabu saganala mawelega
iba:te wadenomamo ka:pukuilamitia. ☆

13 Ebema: naimano balidite iyama:
deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no,
nale wali tobolo unudo a:wa:lubitalo uimo,
ebete kawonomamo ma kunu gi, “Oe, la:
niyanialata! Oe, la: niyanialata! Iyo, la:
piyate opo duliynomololo dilukuliawenama,
la: niyanialata! Nanitabola, netewa-kapiya
nopopi epetapiate iyalo olosiyodila ibino tutele
ka:moleoma:, ebema: ibino iyaiya tutelene
diyamo demaimioma:na:, ebe tetelo netewa-
kapiya kawokawo temetemenomo epetapiate
opo duliynomolamo ka:pemaimioma:na:!” ☆

9

Naba Paibu Nopodawano Tutele Mole Tanalo

1 Ebene nopodawa idite ebene tutele
da:ka:moli, ebe paibu tetema: edi. Ebe tetelo nale
mawelega idi opo duliynomololo kapitanalo ebo
uimo, ebe mawelete dopamo Unu Duliynomolone
pegiya. Ebene Kawodawate ebe maweletamo ki
ikami, ebe ki ebe Idoko Bobo Kawonomono
gigiya a:iyamidano kila, ebe Idoko Bobolo
kubakuba uliyana bilibilinomate ilukuliona.

☆ 2 Ebene mawelete ebe ki lawete Idoko
Bobono gigiya da:iyamidi, temate me bobo
magumune kawonomamo eba podolutalo
egela unu apu idokoma: ebo edi, keba
kunula:ka: epate gagale uwago eba imukalo
temate ununomamo dodolomene eba kunula.

☆ **8:12:** Isi 32:7; Awo 6:12-13 ☆ **8:13:** Awo 9:12; 11:14 ☆ **9:1:**
Awo 20:1

☆ 3 Ebe tetelo tema magumune siguniya bilibilinomate da:pemaimiya, Kawodawate iba:tamo gopowaidubuno elawo eba ikalamelolo 4 iba:tamo talena ebo iyatilami, iba:te opo duliynomololo dapepeona ebe uwago ega:walo pali inamabu ega:walo kewano paa a:ka:kubailaema:na, wiyasiya piyate Kawodawano pukala ibino wato kaliamo alomolamea:pima: deda:ona, siguniyate ebe epo kapiyatamo temeteme ikalaema: modobola. ☆

5-6 Ebene siguniyate paibu sagana magumulo nanitabokobi midia:piatamo kawokawo temetemenomo kikalaema:na, ebe temeteme ebe gopowaidubute lumagi alolo ebetamo dikaemene ebe temeteme keba kunula:ka: eba kunula. Ebe mabuma: nanitabokobi midia:piate kawokawo temetemenomo eba iyatawaolo, iba:te a:elaoma: ubi kalomoma:na: wiyasiya gabo nipo kowadima:na, iyo, siguniyate epo akanakapulaema:na, mabu iba:te ebe tanalo osiyodiloma: Kawodawate talena iyatilami. ☆

7 Nanitabola, nale dulaimo ebe siguniyano ololo iyanomola, iyo, ibino ape ebe gowelao tanalamo da:tolamita ebe gowelaopino oso-goeogoeono ape keba kunula:ka: eba kunula, ebene iba:te ibino watamo kawokawo elawodubuno golodo kekele inamabu pupulila. Ega:walo ibino dopo ega:walo balidi dubuno dopo ega:walo balidila, ☆

8 wiyasiya ibino eke ebe kamiyaleno ga:ga:ga:ga: eke keba kunula:ka: eba kunula, ega:walo

☆ 9:2: W Mabu 19:28; Yow 2:2,10; Maimi 10:12-15 ☆ 9:4: Awo 7:3 ☆ 9:5-6: Yauba 3:21; Yel 8:3 ☆ 9:7: Yow 2:4

ibino lalo ebe layonogaano lalola. ☆ 9 Ebe siguniya ibino bodolo teta:mo gowelaopino auli negege inamabu pupulila ega:walo ibi tamuagopila, ebema: iba:te ibino tamuamo dowapata:lamitiya diyamo kawonomote ebo maigiti, sa:liyota-pe bilibilinomate oso-goeogoeo bilibilinomago gowelama: keba kunu ka:tolamitanake eba kunu. ☆ 10 Ega:walo ebe siguniya etagopila, iyo, iba:te paibu sagana magumulo opo duliynomolo epatamo temeteme dikalaema:na: ebe temetemeno elawote ibino etolo ka:pola:lamenamene.

11 Ega:walo nanitabola, ibino kawo elawodubu ebe elawo nopodawanomo idila, wiyasiya ebe Godokono wokodawa; ao, ebe Idoko Bobo Kawonomolo dilukuliona ebe kubakuba uliyanano namutudawala. Ebono mailo Yu epono tabamo Aba:donatela ega:walo Guliki epono tabamo Apoliyonatela, ebe mailono magumu ebe 'Kubanomamo Alukoledawala.'

12 Umu numita:la; kawokawo temetemenomo magumulo dopo tanalote a:peto, wiyasiya netewa temeteme tanalo epetapi ebe na:pa!

Naba Sikisi Nopodawano Tutele Mole Tanalo

13 Ebene nopodawa idite ebono tutele da:ka:moli, ebe sikisi tetema: edi. Ebe tetelo nale idawano tabo madodo ebe olowimo, ebe tabo madodote Godoko watidilono golodo patapatano ubuwomu netewa-netewa magumune pemaigi, ebe patapatate Godokono ololo apulo itana. 14 Ebema: tabo madodote naba sikisi nopodawatamo ma kunu gi, "Yupala:itisi

kawo kolomolo matuolamolelo dilukulina, a:ma:le ebe netewa-netewa nopopino ale palamililama:wete naimano iyaiya ubi tanalo osiyodilolema: nalibola!”

¹⁵ Ebema: piyate matuolamola:go Godokono tete demakopelenamiya, ebe netewa-netewa nopopiate ibino matuolamole magumune gito maimiya, iba:te epo bilibilinomo magumulo, epetapi netewa-kapiya magumulo idi kapiya kanakapumi, idi kapiya kanakapumi, eba kunu ka:nowagelema:. Nanitabola, Godote ebe netewa-netewa nopopino woko osiyodilo tanaloma: kebe ulama ega:walo kebe sagana ega:walo kebe egela iyalo dalomiya, iba:te ebe tetenomolo ebena iyaiya ubi tanalo osiyodilolema: emaimiya. ✧

¹⁶ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalo olopoligoa:no, nale tanalo idi ma kunu kuimo, gowelaopi dubu bilibilinomate ibino oso-goeogoeago ebo maimiya, ebene nale ibino uwomu ma kunu olowimo, ebe uwomu ebe 200 miliya:nila. ¹⁷ Ebe gowelaopi dubate auli negege inamabu pupulila, ebe negege magumulo epetapi ebe kalimakalimanomola, epetapi bubunomola, ega:walo epetapi ga:wiyaga:wiyanomola. Ebene ebe dubuno oso-goeogoeono tanalo ma kunula, ibino wato ebe layono-gaano wato keba kunula:ka: eba kunula, ega:walo ibino tabo magumune ela mena temago ega:walo kuba nibonomote kapimiya maimiutiya. ¹⁸ Ebema: oso-goeogoeono tabo magumune demaimiuti ebe netewa-kapiya kubakuba tanalamo iba:te opo duliyoumolo epo bilibilinomo ebo anakapulamiya,

✧ 9:15: Awo 8:7-12

iyo, epo bilibilinomo magumulo, iba:te epetapi netewa-kapiya magumulo idi kapiya kanakapumi, idi kapiya kanakapumi, eba kunu wageliya. ¹⁹ Nanitabola, oso-goeogoeono elawote ibino tabolo ega:walo etolo na:pola:lameni, iyo, ibino etono elawote epatamo temeteme atumu a:kikalamiya mabu ibino eto ebe elawo kaluno wato keba kunula:ka: eba kunula.

²⁰ Wiyasiya nale tanalo idi ma kunu kuimo, epo bilibilinomo magumulo piyate me kawokawo temetemenomono tanalone a:elaoa:no, iba:te ibino kubakuba woki iyakobi midilite Godotamo kolobila:. Ma kunu iba:te ibino ida:da:li ega:walo kubakuba uliyana amamalatele tanalo ka:miyapa:, iyo, iba:te a:ka:tuwa: ibino kotamo iyaiya dosiyodilolenaka, ebe golodo ega:walo siliba ega:walo auli inamabu ida:da:li, ebe nokola ega:walo kewa ida:da:li, ebe balidi tamiolame ega:walo galo tamiolame ega:walo wapata:lamea: ida:da:li, iba:te ebe iyaiya ida:da:li amamalatele tanalo ka:miyapa: ☆ ²¹ Ega:walo iba:te Godotamo olobila:ma: ibino kuba osiyodilole tanalo epetapi atumu ka:miyapa:, ma kunu epo anakapulame tanalo ega:walo giwali osiyodilole tanalo, buwelemele pilo tanalo ega:walo epetapino inamabu pilo tanalo, iba:te ebe iyaiya kuba tanalo miyapama: ubia:noma: eda:iya.

10

*Godokono Elawo Nopodawanomo Ega:walo
Tabo Akulole Pepa Ibino Tanalo*

☆ **9:20:** Awo 16:9,11; Oale 115:4-7; 135:15-17; Da:n 5:23

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale elawo nopodawanomo idi Unu Duliyomolone piwisigitalo ebo uimo. Molemabute ebene wato anagogobeyamidadigi, ega:walo ebene ololo ege-lano pukuilame keba kunula:ka: eba kunula, ebene ebete tobolono tema pulite, ebene agowa ebe motono kawokawo alo netewa ela menago dowamotita keba kunula:ka: eba kunula. ² Ebe tetelo nale ebene kotolo ditani ebe tabo alomole pepa kuimo. Ebene ebete opo duliyomololo eba utitalo, ebene tumudi apu agowa kewa: kolomamo a:putite ega:walo pele apu agowa gagale damelamo akoa:puti, ³ ebete ebene tabo madodo unamo adipatelo tabo ebo gi, layono-gaate elawo kawonomago keba kunu kopolenakole eba kunu. Ebene tobolono sebeni gewataole tanalate ebene tabo eba wiyalo, ⁴ nale ibino tabo olowite bukamo akulolema: dowagelimo, ebe tetelo tabo madodo idite Unu Duliyomolone pemaigate na ma kunu panani, “Ao, tobolono sebeni gewataole tanalate degela, a:ma: bukamo akoakulola:la! Ibino tabono tanalote waminalo nitanamene!” ✧

⁵ Ebene kewa: kolomamo ega:walo gagale damelamo da:puti, ebe elawo nopodawanomote ebene tumudi apu koto Unu Duliyomolamo eba adipatelo, ✧ ⁶ ebete potele opo duliyomolo ega:walo tobolo dosiyodiloliya ega:walo potele uwomua: tetelo dokolinamene ebe Kawo Igilodawano mailamo nani tabonomo ma kunu gi, “Makopele tete taula, olopoligo! ⁷ Iyo, Godote iyalo tetelo dowaminiya, tete geyageyanomo

✧ **10:4:** Da:n 12:4,9 ✧ **10:5:** Totomu 32:40; Da:n 12:7

petote ebe nopo ebeno woki awokalimipi wokopiatamo walone dawokalimiya, ebete ebe nopono iyaiya tanalo me tetelo kosiyodilolemene, mabu nanitabola, naba sebeni nopodawate ebeno tutele da:molemene, ebe tetelo ebe iyaiya tanalono maimio tanalo ebo kowagilimene.” ☆

⁸ Ebene dopamo Unu Duliyomolone da:pemaigi, ebe atu tabo madodote natamo walo ma kunu ka:pi, “Kewa: kolomamo ega:walo gagale opamo da:puti, a:ma:le ebe nopodawatamo toawete ebeno kotolo ditana ebe tabo akulole pepa na:nelawa:.”

⁹ Ebema: nale nopodawatamo tote pepa laema: ebe dananimo, ebe tetelo ebete natamo negi, “Modobola, a:ma: lawa:wete nena. Me pepate a:imano tabo magumulo golanomoma: keda:mene, molono gola keba kunula:ka: eba kunu, wiyasiya a:imano tepo magumulo kakanomoma: keda:mene.” ☆

¹⁰ Ebene nale pepa lawete denimo, nanitabola, naimano tabo magumulo molono golama: eda:te, wiyasiya dalopogimo tepo magumulo kakanomoma: ebo edi. ¹¹ Ebe tetelo nopodawate na walo nakanani, “Modobola a:ma: walo ka:towawete epo epetapi bilibilinomatamo Godokono tabo na:nikiyawaonakiye. Iyo, ebeno ubi tanalodo kebe tanalate iba:tamo ega:walo ibino iyaiya opamo ega:walo ibino iyaiya tabo gela taneba epatamo ega:walo ibino iyaiya kawokawo elawodubatamo demaimioma:na:, ebe iyaiya tanaloma: ibi na:nikiyawaolamenakiye.”

☆ **10:7:** A:im 3:7 ☆ **10:9:** Isi 2:8; 3:1-3

11

Godokono Nanitabo Tanalo Awokalimi Wokopi Netewa Ibino Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, Kawodawate motono geyageya modobutino gaubu natamo ikanamete ma kunu gi, “A:ma: toawete na Amamanateneno Iya Moto nemodobuta:wete, ega:walo ebe motolo ditana na watidiloneno patapata ka:nemodobuta:wete, ebene ebolo na damamanatenena a:ma:le ebe epo akoneka:la:mioliye. ☆

² Wiyasiya a:ma:le na Amamanatene Motono kala magumulo ditana ebe bala apu akomodobuta:la:, mabu nale nanitabokobi midia:piatamo 42 sagana tetelo kikalaemamo, ebema: iba:te ebe tete geyageyadopolo na Amamanatene Motono bala apu ega:walo naimano Yelusalema kawo duliynomolo kawonomo ibino dowa magumulo agowamo eba mikitalo ibino kubakuba tanalo ebo kosiyodilolema:na. ☆ ³ Ega:walo naimano tepo magumuno woki kawokalilaema: nale wokopi netewapiatamo elawo kikalaemamo, ebema: 42 sagana magumulo, me tete ebe 1,260 egela tetela, iba:te naimano tabo opo duliynomolo epatamo eba na:kiyawaolo, iba:te epono nanitabokobi midia: mabuma: ibino tepo temeteme awokalima: kubakuba kaliku ka:pupulima:na.”

⁴ Nanitabola, Kawodawa Godoko ebe opo duliynomolo Namutudawala, ega:walo me ebene

☆ **11:1:** Isi 40:3; Sek 2:1-2 ☆ **11:2:** Luk 21:24; Awo 13:5

tabo kiyawaopi netewa ibi ebeno ololo apulo delamota:na ebe olibi da:imi kewa netewala ega:walo alo netewala. ☆ 5 Ebe mabuma: opo duliynomolo epate iba:tamo temeteme ikalaema: ubi diyatima:na:, wiyasiya ibino tabo magumune Godokono elate pemaigate iba:tamo da:dowaona ebe epo ebo kenalemene, iyo, piyate ibi netewapiatamo temeteme ikalaema: dowagelema:na:, Godote ibi ma kunu kanakapulaemene. ☆ 6 Ebene me wokopi netewano tanalo ma kunula, iba:godolo elawo bitana ulama owo tanalo kodiyoboma:, ebema: tete geyageyanomolo iba:te Godokono tepo magumuno woki eba awokalilamenalo ulamate a:kowomene. Ega:walo iba:godolo elawo atumu ba:kitana, iba:te epono nio obo kalimanomoma: ka:midilima: ega:walo olalati tanalo epetapi bilibilinomamo nanitabokobi midia:pi kalukolema:, iyo, kebe tetelo iba:te ubi diyatinakoma:na: ebakobako iyaiya temeteme tanalo opo duliynomolo epatamo bikalamenakoma:na:. ☆

7 Wiyasiya iba:te Godokono tabo kiyawao woko nanitabolo dopoliyama:na:, ebe tetelo Iya Ololonomo Inamabu idite Idoko Bobo Kawonomo magumune podolote iba:go eba pegowelalo elawonomoma: eda:te ibi ebo kanakapulaemene.

☆ 8 Ebene ebe elawo Inamabute ibino a:ela ape gito miyapate, iba:te epono kawo duliynomolonomo idino inamabu olowame bai tetenomolo gito ka:polamota:nama:na:. Ebe kawo

☆ 11:4: Sek 4:3,11-14 ☆ 11:5: 2Sa:m 22:9; Oale 97:3 ☆ 11:6: 1Ela 17:1; Maimi 7:17-20; 1Sa:m 4:8 ☆ 11:7: Da:n 7:21; Awo 12:17; 13:7; 17:8

duliyomolono magumu mailo ebe Sodomola ega:walo magumu mailo idi ebe Isipitila, dopamo epate ebe atu duliyomololo Kawodawa Ya:suko kewa olotolowalo eba tupuguimilo ebe atumu ebo anakapumiya. ✧ 9-10 Ebene iyaiya opo epo ega:walo iyaiya tama epo ega:walo iyaiya tabo gela taneba epo, ibi bilibilinomate Godokono wokopi netewano a:ela ape eba ulamelelamele bobo magumamo alomoma: talena ebo kiyatilaema:na:. Ega:walo ibi netewapino a:ela mabuma: opo duliyomololo dilukuliona ebe nanitabokobi midia:pi bilibilinomo magumulo epetapiate epetapiatamo nilakapo inamabu eba ikameteuitalo ibino kalakala kawonomamo kadipatema:na:, iyo, ibino kalakala kawonomote kitanamene mabu tete geyageyadopolo ebe Godokono woki awokalimipi netewate iba:tamo temeteme ikalamenakiya.

11 Wiyasiya ibino kalakala tanalote netewakapiya egelamo itanate, ebene egela idi eba lawelo egela tuli tetelo ebo kolopoligomene. Iyo, nanitabola, ebe tetenomolo Godokono igilote ebene wokopi netewa magumamo popegate iba:te a:e magumune maimite, ebene opo duliyomolo epate ibi igilolo eba ulamelo kawo tolenomo ebo lawiya. ✧ 12 Ebene ibi netewapiago gowelaopima: deda:onamiya, ebe nanitabokobi midia:piate ibi eba ulamitalo, Godokono wokopi netewate ebene tabo madodo kawonomo Unu Duliyomolone pitalo ma kunu olowiya, “La:mamo na:podolala!” ebema: iba:te tobolono

✧ 11:8: Luk 13:34 ✧ 11:11: Isi 37:5,10

tema magumudo ebetamo ebo nodoliya. ☆

¹³ Ebene ebe tetenomolo mumulu kawonomote maigate, kawo duliynomolono 7,000 epate eba a:elaolo ibino moto bilibilinomo magumulo, epetapi teni magumulo idi kapiya kubanaki, idi kapiya kubanaki, motote eba kunu kubakubaiya. Ebe mabuma: piyate a:elaoa:no iba:te kawonomamo eba toletoleolo Unu Duliynomolono Godoko ebo walogiya. ☆

¹⁴ Umu numita:la:, kawokawo temetemenomo magumulo netewa tanalate a:petoa, wiyasiya kapiya temeteme tanalo idi ebe na:pe! ☆

Naba Sebeni Nopodawano Tutele Mole Tanalo

¹⁵ Ebene nopodawa idite ebene tutele da:ka:moli, ebe sebeni tetema: edi. Ebema: ebe tetelo epetapiate Unu Duliynomololo ibino iyaiya tabo madodo unamo dowadipalatelya, na Yonete ibino tabo ma kunu olowimo, “Aimano Kawodawa Godoko ega:walo ebene Alibodawa Kelisoko, ibi netewapiate elawo kawonomo elawa:, ebema: me tetene wagilimite uwomua: tetelo ebe kapiyate opo kawonomono Kawo Elawodawama: beda:namene!” ☆ ¹⁶ Ebe tetelo 24 watowatopiate Godokono ololo apulo kawokawo elawodubuno ilukuli bai unamo dilukuliya, iba:te ibino ilukuli bai miyapate ibino ololo Godokono agowa mabuamo eba alomolo ebe amamatelo ¹⁷ ebo geliya,

“Kawodawa Elawonomo Godo, opo duliynomolo wagilimia:no

☆ **11:12:** 2Ela 2:11 ☆ **11:13:** Awo 6:12; 16:18 ☆ **11:14:** Awo 9:12 ☆ **11:15:** Maimi 15:18; Oale 10:16; Dan 2:44; 7:14

a:ma: dopamo okolinamiyata,
 ega:walo a:ma: ka:lo nokolinata!
 Ale a:ma:tamo kalakala tabo adipatitama;
 mabu a:ma: a:imano elawo kawonomo
 elawa:ta,
 ebene me tetene wagilimite
 a:ma: kapiyate Kawo Elawodawama:
 beda:nama:ta!
 18 Nanitabokobi midia:piate a:ma:tamo eba
 doweonalo,
 a:ma: wiyasiya iba:tamo kawo dowanomo
 magumulo
 ebo maigata.
 Ebema: me tetela,
 a:ma:le a:elaopino tanalo kanagilamele-
 laema:ta,
 ega:walo me tetela,
 a:imano woki awokalimipi ega:walo wokopi
 epetapi,
 ibi bilibilinomate wadewade wiya
 a:ma:godone kuwatema:na:.
 Iyo, me tetela,
 piyate a:imano mailo unamo dadipatena
 ebe tuputupu epo bilibilinomo magumulo
 kawokawopi ega:walo egegepi atumu
 wadewade wiya a:ma:godone kuwatema:na:;
 ega:walo me tetela,
 piyate ibino kuba osiyodilole magumulo
 opo duliyomolo da:kubaimiya,
 a:ma:le ibi wiyasiya ka:kubailaema:ta.” ☆
 19 Ebema: ebe tetelo Godoko Amamateno Iya
 Motote ebenu Unu Duliyomololo da:ena, ebete

☆ 11:18: Oale 110:5; Lom 2:5; Awo 20:11-13; Oale 115:13

ebe motono gigiyu gito a:iyamidi, ebene iyalo tetenomolo Godote ebene epo kowalubilinama: iba:tamo nopo diyatiya, na Yonete ebe nopono Talena Bokose moto gulo ebo uimo. Ega:walo ebe atu tetenomolo nokola kawokawonomo keba kunula:ka: ebako ulama kikopu ega:walo to-bolono iyaiya gewataole tanalo ega:walo mole a:la:uwa:midaole tanalo ega:walo mumulu kawonomo, ebe tanalate kapimiya maimiutiya. ✧

12

Kamiyale Ega:walo Kalimakalima Atelalo Kawonomo Ibino Tanalo

¹ Ebe tetelo Godokono Unu Duliyomololo anoano tanalo kawonomo idite demaigi, na Yonete ebe tanalo ma kunu uimo, kamiyalet egele pulite ebene agowa netewa saganamo eba a:putilo, ebene Kawodawate ebe mabuma: 12 mawela:mo kawo elawodubuno kekelele inamabu osiyodilote, ebete ebe inamabu kamiyaleno watamo ebo pulimi. ² Ebe kamiyale lamitula, ebema: ebete gudu alaima: temeteme kawonomo eba olowitalo ebo iiti. ✧

³ Ebene anoano tanalo idite Unu Duliyomololo ma kunu maigi, Kalimakalima Atelalo Kawonomo nale uimo, ebe teni kalitagonola ega:walo sebeni watagonola, ebene ebene sebeni watolo sebeni kawokawo elawodubuno kekelele inamabute na:pola:meni. ✧ ⁴ Nale ebe eba umitalo ebete tobolo ununo mawepe bilibilinomo magumulo, epetapi netewa-kapiya magumulo

✧ **11:19:** Yu Epo 9:4; Awo 8:5; 15:5; 16:21 ✧ **12:2:** Mai 4:10

✧ **12:3:** Da:n 7:7

idi kapiya ebene etamo opamo pawotanaki, idi kapiya opamo pawotanaki, ibi eba kunu kubailami. Ebene kamiyaletete gudu alaima: dowageliti, Atelalo Kawonomote ebene dopo apuamo ebo punuti, gudute menokono tepo magumune pawokalalo ebete gito kenama. ✧

⁵ Ebene ebe kamiyaletete dubu gudu alaimi. Nanitabola, walone tetelo ebe gudute opo duli-omolono iyaiya epo bilibilinomono Kawo Elawodawama: keda:mene, ebene piyate eba:go gowelaopima: deda:oma:na: ebete auli gaubamo ibi kubanu kalukolemene. Ebema: Atelalote ebe gudu nama: dowageliti, Godokono nopodawate ebene igilo eba pa:mula:melo ebe pelawa:digate Unu Duli-omolamo magatate Godokono Kawo Elawodawano okoli bailo ebene dopo apuamo gito nadipi. ✧ ⁶ Ebe atu tetelo kamiyaletete Atelalono elawo magumune gito alauli, Godote ebene igilo mula:ema: bulu opolo iyalo dosiy-odiliya ebe opega baiamo, ebene ebete 1,260 egelamo ebolo eba nokolinalo Godote ebe wadenomamo ka:buiyatenatemene.

⁷ Ebema: Godokono Unu Duli-omololo gowela tanalote demaigi, ebe tetelo Maikoloko ega:walo Godokono tuputupu nopopi epetapi iba:te Kawo Atelalonomo ega:walo ebene nopopiago kubanu goweliya. ✧ ⁸ Ebene gowela magumulo Maikoloiate wato kikopu delawiya, ebema: iba:te Atelalo ebene nopopiago Unu Duli-omolone elawonomamo eba a:na:ma:latelelo, ⁹ ibi bilibilinomo uwata:digate opamo gito piyalekiya.

✧ **12:4:** Da:n 8:10 ✧ **12:5:** Ais 7:14; 66:7; Oale 2:9; Awo 19:15

✧ **12:7:** Yud 9

Nanitabola, Atelalo Kawonomo ebe opo duliyo-
molo wagilimi mabune kaluno ololamo da-
pawokaliya ebe dawala, ebeno mailo netewa
ebe Kubadawala ega:walo Saitanatela, ebete opo
duliyo-molo epo bilibilinomo a:da: masigiolema:
wagelena. ☆

¹⁰ Ebe tetelo na Yonete Unu Duliyo-mololo
idawano tabo madodo kawonomo olowimo,
ebete ma kunu gi, “Ka:lo Godokono igilo mula:
tanalote opo duliyo-molo epatamo a:pemaiga!
Iyo, ebeno elawo ega:walo ebeno Alibodawa
Kelisokono elawote awokala pe, mabu me
tete ebe ebeno Kawo Elawodawama: eda:
tetela! Nanitabola, aimano Godokono Kawo
Elawodawama: eda: tanalote a:pemaiga, mabu
ebeno ololo apulo kebe dawate dopamo idoko
ega:walo egela bilibilinomolo a nanitabokobi
midipi ekaki kuba osiyodilolepima: deka:minaki,
ebete ebe Kubadawa Unu Duliyo-molone
a:peba:idili. ☆ ¹¹ Ma kunu nanitabokobi midipiate
ebe Kubadawano wato kikopu itamidamiya,
mabu iba:te gowela magumulo ka:toletoleona:
ibino nanitabokobi midi mabuma: ka:elaoma;
iyo, iba:te Godokono Wade Tabo da:kiyawaonaka
ebe tabono nanitabo tanalamo ega:walo Sipi-
goeo Da:pesono kalimamo elawonomoma:
eda:ona. ¹² Ebe mabuma: la: piyate Unu
Duliyo-mololo dilukuliawenama, modobola la:
bilibilinomo nekalakalala! Wiyasiya la: epo
ega:walo inamabu piyate opo duliyo-mololo
ega:walo kewa: kolomolo dilukuliawenama,

☆ **12:9:** W Mabu 3:1,14; Luk 10:18; 22:31; Awo 20:2 ☆ **12:10:**
Yauba 1:11; Sek 3:1

la: niyanyalata mabu Kubadawate la:tamo a:piwisigi. Ebe iyatawala ebena kuba osiyodilole tete gopowaima: neda:, ebema: ebete kawo downomo magumudo la:tamo a:pemaigi!” ✧

¹³ Ebene na Yonete me tanalo idi kuimo, Godote Atelalo Kawonomo opo duliynomolamo da:peba:idili, ebete ebe tanalo eba piyatawitalo, dubu gudu dalaimi ebe kamiyale elawamo ebo a:na:ma:ti ebe ka:na:kubaima:. ¹⁴ Ebema: ebe tetelo Godote wali kawonomono tamu netewa kamiyaletamo ikami, ebete Atelalo atepate bulu opamo eba na:wa:lubialo ebena igilo mula: bai ebo ka:nuima:. Ebene kamiyalete ebola eba nokolinalo, Godokono igilo mula: tanalote ebe-godolo netewa-kapiya ulamamo eba itanalo, ulama idi delaemene ebe ulamano tetenomamo ebo ka:nemaigamene. ✧

¹⁵ Ebene kamiyaleno alaula: magumulo Atelalote ebe eba a:na:ma:talo, ebena tabo magumune ulama obo kawonomote pemaigi ebe kamiyale lawa:digate ebena igilo mula: baine gito katama:, ¹⁶ wiyasiya Godote kamiyaletamo walubi tanalo eba palibolo, damelate a:ka:tuwa: da:bolegali ebe tetelo damelate Atelalono tabone da:pemaigi ebe obo kawonomo gito imugudiamidi. ¹⁷ Ebe mabuma: Atelalote kamiyaletamo kawonomamo da:dowi, wiyasiya ebete ebe atepate gito ti ebena gudi epetapiago ka:negowelanama:, ebe gudi ebe piyate Godokono totomu tabamo da:tudila:ona ega:walo Ya:suko mabuma: nani tabo da:kiyawaona ebe epola. Ebe tetelo ebe Atelalo Kawonomote tote

✧ **12:12:** Ais 44:23; 49:13 ✧ **12:14:** Da:n 7:25; 12:7

opo duliynomolono kewa: kolomo balalo ebo nutiti. ☆

13

Iya Ololonomo Inamabuno Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Iya Ololonomo Inamabu kewa: kolomo magumune pemaigitalo ebo uimo. Ebe sebeni watagonola ega:walo teni kalitagonola, ebene ebene teni kalitalo teni kawokawo elawodubuno kekelekele inamabute na:pola:lameni, ega:walo ebete ebene sebeni watamo Godoko malogoma: mailo iyalo akuloliya. ☆ ² Ebe Inamabuno ololo ma kunula, ebene ape ebe elawo tumu pusino apela, ega:walo ebene agowa ebe kawo elawo gaano agowala, ega:walo ebene tabo ebe elawo layono-gaano tabola. Ebene Atelalo Kawonomote ebene elawo kawonomo Iya Ololonomo Inamabutamo gito ikami, ebe kapiyate opo kawonomolo kawo elawodubuma: keda:nama. ☆ ³ Ebene nale ebene wato idilo a:e bugomote ditameni ebo uimo, ebete ebe bugomo gowela magumulo lawi, wiyasiya ebe a:e tanalote ebe-godolo olopoligote ebene watote wadekobi walo gito kolowi, ebe mabuma: opo duliynomolo epo bilibilinomate anoanolo Iya Ololonomo Inamabu kalakalago ebo waloma:tiya. ☆ ⁴ Ebe atu tetelo epate Atelalo ebo amamatiya mabu ebete ebene elawo Iya Ololonomo Inamabutamo nanitabolo

☆ **12:17:** Awo 11:7 ☆ **13:1:** Awo 12:3; 17:3,7-12 ☆ **13:2:** Da:n 7:4-6 ☆ **13:3:** Awo 17:8

ikami, ega:walo iba:te Iya Ololonomo Inamabu atumu eba kamamatelo ma kunu geliya, “Iya Ololonomo Inamabuno elawo beda: kawonomola:ka:! Nanitabola, lumagino elawo modoboa: me Inamabuago gowelama:!”

⁵ Ebene Godote 42 sagana Iya Ololonomo Inamabutamo ikami, ebete opo duliynomololo elawodawama: eba eda:nalo ebe a:ka:tuwa: ebe walogolo Godoko ebo kemalogoma:. ☆

⁶ Ebema: Iya Ololonomo Inamabute eba kunu wageli, ebete Godoko eba malogolo ebena mailono tanaloma: ega:walo ebena Okoli Baina tanaloma: ega:walo Unu Duliynomololo dilukuliona ebe epono tanaloma: kubakuba tabo ebo kiyawai. ⁷ Ebe atu tetelo Godote ebetamo tete ikami ebete nanitabokobi midipiago eba gowelalo ibi ka:kubailaema:, ebe mabuma: ebete opo kawonomolo elawodawama: eba eda:nalo, iyaiya tama epo ega:walo iyaiya tabo gela taneba epo ega:walo iyaiya opo epo ibi bilibilinomate ebetamo ka:tudila:oma:na:. ☆

⁸ Ebema: opo kawonomolo dilukuliona ebe epate Iya Ololonomo Inamabu ebo kamamatema:na:, wiyasiya Godote opo duliynomolo osiyodiloa:no dopamo kebe epono mailo Sipi-goeo Da:pesono Igilo Bukamo dakulolelamiya ebe epo kapiyate ebe akamatema:na:, ebe Sipi-goeo Da:peso ebe kubakubapiate danakapumiya ebe dawala. ☆

⁹ Ebene Godote negi, “Galagodawa, a:ma: me tabo wadenomamo nolowia! ¹⁰ Naimano

☆ **13:5:** Da:n 7:8,25; 11:36; Awo 11:2 ☆ **13:7:** Awo 11:7

☆ **13:8:** Oale 69:28; Awo 17:8; 20:12,15; 21:27

nanitabokobi midipi magumulo nale kebe lumagitamo ubi diyatimo epetapiate ebe idoko motamo gito naliboma:, iba:te ebe lumagi ebamo nanitabolo kanaliboma:na:, ega:walo na kebe lumagitamo ubi diyatimo epetapiate ebe gowelaono gila:mo anakapuima:, iba:te ebe gowelaono gila:mo nanitabolo kanakapuima:na:. Ebe mabuma: naimano epate ebakobako temeteme duwatema:na:, modobola iba:te ibino nanitabokobi midi magumulo kodakodalo eba lamota:onalo elawoa:noma: akoeda:oala:.”

Iya Ololonomo Inamabu Idino Tanalo

¹¹ Ebene nale Iya Ololonomo Inamabu idite damela magumune podolutalo ebo uimo, ebe netewa kalita ka:ma: demaimimita ebako dabi sipi-goeo da:peso keba kunula:ka: eba kunula, wiyasiya ebena tabo madodo ebe elawonomo atelalono tabo madodola. ¹² Ebene ebe Inamabute dopamo demaigi ebe Iya Ololonomo Inamabu idino dopo apulo eba utitalo elawo ebegodone ebo lawi, opo duliyoumololo dilukuliona ebe epo bilibilinomate ebena tabamo ka:tudila:oma:. Ebema: me gabodo ebete epo kawonomamo anali iba:te dopo Inamabu kamamatema:, ebe dopo Inamabu ebe a:e bugomote eba itamenalo wadekobi walo da:kolowi ebe Inamabula.

¹³ Wiyasiya walone demaigi ebe Iya Ololonomo Inamabu idino tanalo ma kunula, ebe kawokawo anoano tanalo osiyodiloledawala, ebema: ebete epo bilibilinomono ololo apulo ela menago to-bolo unune opo duliyoumolamo gito powauti.

✧ ¹⁴ Nanitabola, Godote tete ebetamo ikami

ebete dopo Iya Ololonomo Inamabuno dopo apulo makomako anoano tanalo kosiyodilolema:, ebema: me anoano osiyodilole magumulo ebete epo bilibilinomo a:da: eba masigiolelo ebete ibi kawiya ebo anali, iba:te dopo Inamabuno ololo keba kunula:ka: ebako ida:da:li kosiyodiloma:. Ebe ubila epate ebe dopo Inamabu eba amamatelo ebenu mailo unamo kadipatema:, mabu idite gowelaono gila:mo ebe a:e bugomagoma: da:midi ebe wiyasiya ka:ea: ✧ 15 Ebe tetelo Godote modoboma: degi, walone demaigi ebe Inamabute elawo ebo lawi, epate kebe inamabu ibino kotamo dosiyodiliya ebe ida:da:litamo igilo kikaema:. Ebe mabuma: dopo Iya Ololonomo Inamabuno ida:da:lite eba igilonalo, ebete opo duliomolo epatamo tabo kiyawao dowagilimi ibi ma kunu anali, piyate ebe amamatea:no modobola epetapiate ibi gito nanakapulaema:na:.

16 Ebene egege ega:walo kawokawo epo, inamabu bilibila:gopi ega:walo inamabua:pi, piyate wiya: woko dosiyodilona ega:walo piyate mani woko dosiyodolona, ebe epo bilibilinomatamo me Iya Ololonomo Inamabute totomu ikalami iba:te ebenu pukala ibino tumudi apu kotolo o wato kalilo kuwatema:. ✧ 17-18 Ebe tetelo epo bilibilinomo magumulo piyate ebenu pukala uwatea:no, ibi kubailaema: ebete epetapiatamo talena iyatilami, iba:te olowame magumulo ebe epatamo nao inamabu ega:walo mani a:kikalaema:na:. Ebema: la: piyate me buka tabo dolowiawitama, la: niyatawala: me Iya

✧ 13:14: Ma:t 24:24; 1Ela 18:24-39; Awo 19:20 ✧ 13:16: Awo 14:9-11; 16:2; 20:4

Ololonomo Inamabuno pukala ebe ebenu nabala, iyo, ebe nabano magumu ebe ebenu mailola. Ebema: modobola la: magumulo mulodawate ebenu wade wokiamo me nabano magumu nelaemene, mabu nanitabola, 666 naba ebe Iya Ololonomo Inamabuno nabala.

14

Sipi-goeo Da:peso Ega:walo Ebenu Epo Ibino Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Yelusalema kawo duliynomolono unu damelalo* Sipi-goeo Da:pesote ebenu 144 taoseni epago lamota:onalo ebo ulaimo. Nanitabola, ebe epono wato kaliamo ebete ebenu mailo ega:walo ebenu Nabiwino mailo iyalo akuloliya. ² Ebene Godokono Unu Duliynomolone da:pi, nale tabo madodo idi ebo olowimo, ebe tabo madodo ebe elawonomola, obo kawonomono diyamo ega:walo tobolono gewata diyamo keba kunula:ka: eba kunula, wiyasiya nale walo da:kemalagidilimo ebe tabo wadenoma: gimo, epate begube kapimiya keba kunu ka:modonake eba kunu. ☆ ³ Ebe tetelo nale 144 taoseni nanitabokobi midipino tanalo ma kunu uimo, iba:te Godokono Kawo Elawodawano okoli baino dopo apulo ega:walo ebenu netewa-netewa Nopopi Iyanomono ololo apulo ega:walo 24 Watowatopino ololo apulo eba lamota:onalo oli oale alapiya. Nanitabola,

* **14:1:** Buka ka:la:mioledawa, modobola a:ma: niyatawa, Yelusalema duliynomolono mailo idi ebe Sayonola. ☆ **14:2:** Awo 1:15; 19:6

opo duliynomolo epo bilibilinomo magumulo ebe 144 taoseni epo kapiyate ebe oli oale alapioma: modobola, mabu Kawodawate ibino igilo wiyao-lete Saitanakono idoko motone ebo wagailiya. ☆ 4 Me epo ebe kebe dubate ibi a:ka:tuwa: ibino ape talenama: eba midililo kamiyala:go kapiyama: keda:onakia: me ebe dubula, iyo, iba:te kamiyale kuwatoliya:. Ebema: nanitabola, Sipi-goeo Da:pesote kebamo da:tonako iba:te ebe ebamo gito waloma:tanaka, mabu ebete opo duliynomolo epo bilibilinomo magumulo kebe epo Saitanakono idoko motone dowagailiya ebe epo me ebe epola. Iyo, ebe ega:walo Godoko ibi netewapino wade palinomono dopo nao inam-abu keba kunula:ka:, me 144 taoseni epo ibi eba kunula, 5 ibino tabo magumulo a:da: elemasigi tanalo puliyanomola, ega:walo ibino osiyodilole magumulo ibi tuputupunomoma: eba eda:olo kuba idite iba:godolo kitana:.

Godokono Netewa-kapiya Nopopino Tabo Gela Tanalo

6 Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Godokono nopodawa idite tobolo unudo a:wa:lubitalo ebo uimo, ebe Godokono uwomua: teteno Wade Tabo atedawala. Ebema: piyate iyaiya opolo ega:walo iyaiya tama epo magumulo ega:walo iyaiya tabo gela taneba magumulo dilukuliona, ebe epo bilibilinomatamo me nopodawate Godokono tabo ka:na:kiyawaomene. 7 Ebene ebete kawonomamo negi, “Modobola la: bilibilinomo Godoko

☆ 14:3: Ais 42:10; Awo 5:9; 7:4

tolemelo ebe unamo nadipata:la:, mabu tete a:pe ebete opo duliynomolo epono tanalo bilibili-nomo kanagilamelelaema:. Modobola la: bilibili-nomo ebe namamata:la:, mabu opo duliynomolo ega:walo tobolo unu, kewa: kawokawo kolomo ega:walo gito peka:ka:liyaole obo egege, ebe me tanalo bilibilinomo Osiyodilole dawala.”

⁸ Ebene me dopo nopodawano tabote dolopoligi, ebe tetelo nale idawano tabo ma kunu kolowimo, “Ba:baloni duliynomolo kawonomo niyala! Dopamo ebene epate ibino kateneno iyaiya kuba ubi tanalamo epo epetapi bilibilinomo ebo kubailamenakiya, lumagite gamoda obo iditamo ikamelo keba kunu ka:kubaiminakole eba kunu. Nanitabola, dopamo tetelo epate negelanakiya ebe kawo duliynomolo elawonomola, wiyasiya me tetelo Godokono dowa magumulo ebe a:kubadiga!” ✧

⁹ Ebene me nopodawano tabote dolopoligi, ebe tetelo nale idawano tabo ebe kolowimo, ebe netewa-kapiya tete dawama: dedi ebe dawala. Ebete tabo kawonomamo ma kunu gi, “Potele Iya Ololonomo Inamabuno pukala ebene wato kalilo o kotolo lawete ebe Inamabuno ida:da:li damamatemene, ✧ ¹⁰ Godote ebe lumagitamo ebene kawo dowanomo kalili nanitabolo kikaemene, ebete ebene nio magumulo dopoliyamene ebene tanalo gito ka:kubadigama:. Nanitabola, ebene kuba osiyodilole mabuma: ebe lumagite Sipi-goeo Da:peso ega:walo ebene wade-talena nopopino ololo apulo kawokawo

✧ **14:8:** Ais 21:9; Yel 51:7,8; Awo 17:2; 18:2,3 ✧ **14:9:** Awo 13:12-17

temeteme kuwatemene, mabu ebete elawo elanomo magumulo ega:walo kuba nibonomo maiga magumulo ebo ka:na:lutamene. ☆

¹¹ Ebema: ebete kebolo ka:lutamene ebe Ela Opono temate ununomamo eba odololo, egela ega:walo idoko bilibilinomolo ela ami tete da:pesonomo a:kuimene, iyo, ebete Iya Ololonomo Inamabu ebenu ida:da:liago eba amamatelatenalo ebenu mailono pukala ebenu ape unulo kalakalago delawi, ebe mabuma: ebete kawokawo temeteme magumulo uwomua: tetelo bokolinamene.” ☆

¹² Me ebe mabuma: na Yonete gemo, piyate Godokono totomu tabamo tudila:o mabuma: temeteme duwatema:na:, modobola iba:te Ya:suko nanitabokobi midi magumulo kodakodalo eba lamota:onalo elawoa:noma: akoeda:oala. ☆

¹³ Ebene tabo madodo idi Unu Duliyomolone da:pi nale ma kunu olowimo, “A:ma: naimano tabo bukamo ma kunu nakulola:, me tetene wagilimite uwomu egela teta:mo nemaiga, piyate Kawodawa Ya:suko nanitabokobi midi mabuma: da:elaoma:na:, iba:te nekalakalaoma:na:!”

Ebene Godokono Uliyanate natamo tabo ma kunu kiyawai, “Nanitabola, iba:te kawonomamo kekalakalaoma:na:! Iba:te natamo kebe mibomibo woko dosiyodilolenakiya ebe woko magumune wadewade nolo da:ima:te a:pemaimionakiya, ebema: iba:te ebe woko magumune wade ela kamioma:na:.”

☆ **14:10:** W Mabu 19:24; Oale 75:8; Ais 51:17,22; Yel 25:15-16; Isi 38:22; Awo 16:19; 20:10; 21:8 ☆ **14:11:** Ais 34:10 ☆ **14:12:** Awo 13:10

Godote Opo Duliyomolo Epono Tanalo Anagil-amelelame Tanalo

¹⁴ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale naimano dopo apulo Kawodawate tobolono keyakeya tema unulo lutalo ebo uimo. Ebe Kawodawano ape opo lumagino ape keba kunula:ka: eba kunula, ega:walo ebete ebene watamo kawo elawodubuno golodo kelekele inamabu pulite ebene kotolo witi-laiso otoleno ilo gilite itameni. ☆

¹⁵ Ebene Godokono Unu Duliyomololo ditana ebe Amamateno Iya Moto magumune nopodawa idite pemaigate, tema unulo da:luti ebe Kawodawatamo kawonomamo na:pegi, “Tete a:pe! Modobola a:ma: a:imano gila:mo opo duliyomolono witi-laiso bilibilinomo notola:, mabu ebe inamabuate nanitabonomolo a:kodakodaiya!” ¹⁶ Ebema: potele tema unulo da:luti ebe Kawodawate ebene witi-laiso otoleno gili adipatete opo duliyomolodo dapatanati ebe inamabu bilibilinomo otolete gito uwatoli.

¹⁷ Ebene Godoko Amamateno Iya Moto magumune nopodawa idite da:pemaigi, ebene kotolo gala:ipi da:imi tapiono ilo gilite itameni.

¹⁸ Ebe tetelo Godoko watidilono patapata tamene ebene nopodawa idite ka:pemaigi, ebe Godotamo kalimagono ikameono ela namutudawala. Ebene ebete gala:ipi da:imi tapiono gila:godawatamo kawonomamo negi, “Opo duliyomolono pali kawonomolo gala:ipi da:ima:te nanitabonomolo a:gumigumiya! Ebema: modobola a:ma: a:imano gila:mo ebe

da:imi bilibilinomo netapia!” ☆ 19 Ebema: gila:godawate ebena gili da:midai, ebete opo duliyoumolono palino gala:ipi da:imi bilibilinomo tapiote Godote dopamo kawonomamo doobobiya ebe da:imi ii egediolenonokola bobo magumamo gito niyaleki, mabu ebe bobolo Godote kuba osiyodilolepiatamo ebena kawo dowanomo kawokalimene. 20 Ebena Godokono Yelusalema kawo duliyoumolo niyakabolo ebena wokopiate ebe gala:ipi da:imi bilibilinomo agowamo eba mikitaolelo, ibino ape magumune kalimakalima obonomote kalima keba kunula:ka: eba kunu kawonomamo peka:ka:liti. Ebe tetelo ebe obono kulukulu ebe kolomo da:pesono kulukulu keba kunula:ka: eba kunula, iyo, ebe obote oso-goeono wato teta:mo eba nodololo 300 kilomitama: eda:te ebo neka:ka:li. ☆

15

Godote Uwomu Sebeni Kawokawo Temeteme Opo Duliyoumolamo Dapalibolemene Ebe Tanalo

1 Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Godokono Unu Duliyoumololo anoano tanalo kawonomo idi ma kunu uimo, ebena sebeni nopopiate opo duliyoumolo epatamo sebeni kawokawo temeteme tanalo kikalaema: ebolo lamota:oniya. Nanitabola, iba:te uwomu tetenomolo opo duliyoumolamo ebe temeteme tanalo palibole dolopoligomene, ebe tetelo Godokono dowatanalo kawonomote atumu kolopoligomene.

² Ebene nale a:la:uli obo paka: kawonomote ditani ebo uimo, ebe magumune mole a:la:uwa:mida tanalate maimiya, ela keba kunula:ka: eba kunula. Ega:walo ebe obo paka: niyakabolo delamota:oniya, nale ebe nanitabokobi midipiate Godokono begube ibino kotolo pola:lamenalo kulaimo, ebe epo ibi piyate Iya Ololonomo Inamabuno wato kikopu delawiya ebe tuputupupila, iyo, iba:te gowelao magumulo ebe Inamabuno ololo ida:da:li ega:walo ebenu mailono 666 naba a:kubailamiya. ³ Ebema: Mosesete kebe oale ebenu woko namutudawa Godoko amamatema: dosiyodiliya, ebe oale ebe atumu Sipi-goeo Da:pesono oalela, ebe tuputupupiate ebe oale eba alapiolo ma kunu geliya,

“Godó, a:ma: Kawodawa Elawonomolata!

A:ma:le kebe kawokawo tanalo
dosiyodilola:wena ✧

ebe tanalo anoanoibinomola!

A:ma: kapiya ebe uwomua: teteno Kawo Ela-
wodawalata!

A:imano osiyodilole gabo
ebe tuputupunomola ega:walo
nanitabonomola!

⁴ O Kawodawa, a:ma: kapiyate Wade-talena
Dawama: eda:nata,

ebema: epo bilibilinomate a:ma: tolemelo
a:imano mailo unamo badipatenakoma:na:!

Iyo, a:imano tuputupu osiyodilole tanalo
opo duliynomolo epatamo awokalilamiyata,
ebema: iyaiya opo epo bilibilinomate

✧ 15:3: Maimi 15:1; Oale 139:14; 145:17

a:ma: amamatema: ka:pelamolema:na!” ☆

⁵ Ebene ebe tanalo dolopoligi, Godokono sipi-goeo tama awokowiamida Talena Motote Yu epono ewoniagodolo da:enami, ebe Moto nale Unu Duliyomololo ma kunu uimo, ebe Moto tetenomolo ditana ebe Talena Bainomo Godote gito a:iyamidi. ☆ ⁶ Ebema: piyagodolo elawo ditani sebeni kawokawo temeteme opo duliyomolamo kapalibolema:, ebe sebeni nopopiate Talena Moto gune ebo pemaimiya, ibi keyakeyanomo wadewade kaliku pupulila, ega:walo ibino bodolo tetelo da:pola:lameni ebe gabigabi ebe wiya kawokawonomo inamabula.

⁷ Ebene Godokono netewa-netewa Nopopi Iyanomo magumune kapiya idite me sebeni nopopiatamo pemaigate iba:tamo sebeni golodo kalili gito pikalami, ebe kalili ebe uwomua: tetelo digilona ebe Kawodawa Godokono dowo tanalo kawonomamo tabokailamela. ⁸ Ebe tetelo Godokono kawo alonomo ega:walo ebene elawote ebene Talena Moto eba tabokaimilo temate kawonomamo ebo odoli, ebema: nanitabola, sebeni nopopiate opo duliyomolamo kawokawo temeteme dupalibolema:na:, ebe woko iba:godolo opoliya:no idawate ebe Talena Moto guamo opegama: a:ka:modobomene. ☆

16

Godokono Kawo Dowanomo Tanalono Sebeni Kalilino Tanalo

☆ **15:4:** Yel 10:6-7; Oale 86:9 ☆ **15:5:** Maimi 38:21 ☆ **15:8:** 1Ela 8:10-11; Ais 6:4

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, Godokono Talena Motone tabo madodote sebeni nopopiatamo kawonomamo degi nale ma kunu olowimo, “La: tolama:wete Godokono kawo dowanomo tanalono sebeni kalili opo duliyoumolo epatamo na:nowadipapalamiala:!”

² Ebema: dopo nopodawanomote tote ebena kalili opo duliyoumolamo danadipani, ebe tetelo piyate Iya Ololonomo Inamabu amamatelo ebena pukala ibino apelo delawiya, ebe epono apene kawokawo kaniate eba maimiolo ibino temeteme kawonomoma: ebo eda:olami. ✧

³ Ebene nopodawa idite ebena kalili opo duliyoumolono kewa: kolomamo danadipani, ebe netewa kalilima: eba eda:lo kewa: kolomono obote a:e lumagino kalimama: eda:te, ebe obo magumulo digilona ebe inamabu bilibilinomate gito a:elaiya. ✧

⁴ Ebene nopodawa idite ebena kalili opo duliyoumolono iyaiya kolomo tuli ega:walo obo guli unamo danadipani, ebe netewa-kapiya kalilima: eba eda:lo epono nio obote kalimanomoma: ebo eda:olami. ⁵ Ebema: opo kawonomono obo watodawama: deda:na, ebe nopodawate tabo Kawodawatamo degi, na Yonete ma kunu olowimo, “Wade-talena Dawa, opo wagilimia:no a:ma: dopamo okolinamiyata, ega:walo me tetelo a:ma: nokolinata! Nanitabola, a:imano elawo magumulo opo duliyoumolo epatamo kebe iyaiya tanalo dosiyodilola:wa: ebe tanalo tuputupunomola, ⁶ mabu iba:te a:imano woki awokalimipi ega:walo

✧ **16:2:** Maimi 9:10; Awo 13:12-17 ✧ **16:3:** Maimi 7:17-21

nanitabokobi midipi epetapi eba anakapulamelole
 ibino kalimate opamo eka:ka:liyaolamiya. Ebe
 mabuma: a:ma:le iba:tamo kalima ikalama:ta,
 iyo, iba:te da:nioma:na: ibino kuba osiyodilole
 mabuma: modobo wiya ebo kuwatema:na:.”

⁷ Ebene piyate dopamo Ya:suko mabuma:
 da:elaiya, nale ebe epono tabo madodote
 Godoko watidilono patapata magumune demaigi
 ma kunu olowimo, “Godo, a:ma: Kawodawa
 Elawonomolata! A:imano osiyodilole tanalo
 tuputupuibinomola!” ☆

⁸ Ebene nopodawa idite ebene kalili egela
 unamo danadipani, ebe netewa-netewa kalilima:
 eba eda:lo egelate enaenanomoma: eda:lo opo
 duliyoumolo epatamo temeteme kawonomo ebo
 ikalami. ⁹ Ebema: iba:te egelano kawo temeteme
 magumulo eba ilukulinalo ebo iyatawaiya,
 ibino iyaiya kawokawo temeteme tanalate
 Godogodone pemaimiya. Ebe mabuma: iba:te
 dowo magumulo ebene mailoma: kubakuba tabo
 kiyawaiya, wiyasiya ibi ubia:nola ibino kuba
 osiyodilole magumune ebetamo olobila:ote ebe
 kowalogoma: ☆

¹⁰⁻¹¹ Ebene nopodawa idite ebene kalili Iya
 Ololonomo Inamabuno kawo elawodubuno okoli
 baiamo danadipani, ebe paibu kalilima: edi.
 Ebema: ebe Kubadawano opote idokonomoma:
 dedi, ebe tetelo opo duliyoumolo epono kawokawo
 kanino temeteme mabuma: iba:te ibino mena
 eba aluwataolelo, Unu Duliyoumololo dokolina
 ebe Kawodawa Godokono tanaloma: kubakuba
 tabonomo gelate, iba:te ubia:noma: ebo eda:iya

ibino kuba osiyodilole tanalone ebetamo olobila:ma: ☆

¹² Ebene nopodawa idite ebene kalili Yupala:itisi kawo kolomo tuli unamo danadipani, ebe sikisi kalilima: eba eda:lo ebe tulino obote a:pa:enomo gito a:pa:i. Ebe mabuma: egelate da:pemaiganako eba apulo dilukuliona, kawokawo elawodubu epetapiate ebe kawo tulino gagale damelado pelamiya opo duliyo molo epo epetapiago ka:pa:gowelaoma: ☆ ¹³ Ebe tetelo na Yonete kubakuba uliyana netewa-kapiyate talotalono ololamo eba maimiutalo ebo ulaimo, idite Atelalo Kawonomono tabo magumune pemaigate, ega:walo idite Iya Ololonomo Inamabuno tabo magumune ka:pemaigate, ega:walo idite Godokono mailamo A:da: Elemasigi Tabo Kiyawaodawano tabo magumune akopemaigi. ¹⁴ Nanitabola, ibi Saitanakono kubakuba uliyana epetapila. Iyo, iba:godolo ebene elawote itana ebene anoano tanalo kosiyodilolema:, ebema: iba:te opo duliyo molo kawonomamo ka:tolaema:na:, iyaiya opono kawokawo elawodubu bilibilinomo kapiya baiamo magaelete, iba:te Elawodawanomo Godokono Kawo Egelalo epetapiate epetapiago ka:gowelaoma: ☆

¹⁵ Ebe mabuma: Kawodawa Ya:sute ebene epatamo ma kunu gita, “Umu numita:la! La:le iyatawa: tetelo nale la:tamo ka:pemamo, pilo dubute epono inamabu uwatema: keba kunu ka:penakole eba kunu. Ebema: potele

☆ **16:10-11:** Maimi 10:22; Ais 8:21-22 ☆ **16:12:** Ais 11:15

☆ **16:14:** Awo 19:19

naimano pe tanaloma: olowiolo dokolina ebete nekalakalamene, mabu pilo dawate ebene wadewade kaliku a:kuwatemene, ebene ebete epono ololo apulo kikopiya a:kepata:mene.” ✧

¹⁶ Ebe tetelo Saitanakono netewa-kapiya kubakuba uliyante opo duliyaomolo epono kawokawo elawodubu bilibilinomo ibino gowelao baiamo gito magaeliya, ebe opono mailo Yu epono tabamo Amagedonela. ✧

¹⁷ Ebene nopodawa idite ebene kalili tobolo unamo danadipani, ebe sebeni kalilima: edi. Ebema: Godoko Amamateno Iya Motolo ditana, ebe Kawo Elawodawano okoli baine tabo madodote kawonomamo ma kunu gi, “Taula, naimano woko olopoligo!” ¹⁸ Ebe tetelo tobolono iyaiya gewataole tanalo ega:walo mole a:la:uwa:midaole tanalate maimiya, ebene mumulu kawonomote opo duliyaomolamo pi. Nanitabola, Godote epo osiyodilolete ibi opo duliyaomolamo dalomiya, ebe tetene wagilimite me teta:mo pemaiga, iba:te ebako mumulu kuminakia: mabu ebe mumulu elawonomola. ✧

¹⁹ Ebe mabuma: Ba:baloni kawo duliyaomolote netewa-kapiya teta:mo iyaiya bolaliyaote, ebene opo epetapino kawokawo duliyaomolote atumu gito ka:kubakubaiya. Eba kunu Godote Ba:baloni duliyaomolo epono kawokawo kuba osiyodilole tanalo eba malagidilolelo, ebete wiya iba:tamo gito ikalami, iyo, ibi bilibilinomate Godokono kawo dowo tanalonomono kalili eba niolo ebo opoliyadigiya. ✧ ²⁰ Ebene opo

✧ **16:15:** Ma:t 24:43-44; Awo 3:3 ✧ **16:16:** Sek 12:11 ✧ **16:18:** Awo 4:5; 8:5 ✧ **16:19:** Awo 14:10

duliyomolo kawonomono damela unuununomo bilibilinomate olopoligonomo eba olopoligolo, atu tetelo kewa: kolomolo da:pola:na ebe iyaiya mamoko opo bilibilinomate obo magumamo gito ololuadigaiya. ☆ ²¹ Ega:walo kawokawo nokola keba kunula:ka: ebako ulama kikopuate opo duliyomolo epatamo kawonomamo tobolo unune dowi, ebe ulama kikopuno mibo ebe 50 kilogalamala. Nanitabola, ebe iya ulamanomono mabuma: epono temetemetete kubanomoma: eba eda:lo, iba:te dowate Godokono tanaloma: kubakuba tabo ebo geliya. ☆

17

Dubu Bilibili Kamiyale Ega:walo Iya Ololonomo Inamabu Ibino Tanalo

¹ Ebe tetelo Godokono kawo dowanomo kalila:go nopopi sebeni magumulo idite na Yonetamo pete natamo tabo ma kunu pegi, “A:ma:le tanalo idi uima: mammo na:pa:. Nale a:ma: kiyatuimamota, Godote Dubu Bilibili Kamiyaletamo ebene kuba wiya keba kunu na:kikaemene. Ebe Kamiyaleno tanalo a:ma: na:puma:, ebe epate kawokawo kolomo tuli iyaiya tametamelo dosiyodiliya ebe kawonomo amama duliyomolola. ☆ ² Nanitabola, opo duliyomolono kawokawo elawodubate ebe Kamiyaletamo pelamenakiya, iyaiya tetelo iba:te eba:go kapiyama: eba peda:onalo ibino kateneno kubakuba ubi tanalo ebo ka:posiyodilolenakoma:. Iyo, opo duliyomolo

☆ **16:20:** Awo 6:14 ☆ **16:21:** Maimi 9:23-24; Awo 11:19

☆ **17:1:** Yel 51:12-13

epate eba:go kapiyama: da:peda:onakiya iba:te ebo daedaleonakiya, dubate gamoda kawonomamo da:nionaka eba kunu.” ✧

³ Ebene nopodawate Godokono Uliyanano elawamo na bulu opamo demagatani, ebe tetelo nale ebe Kamiyalete Kalimakalima Iyanomo Inamabuno unulo okolitalo ebo nuimo. Ebe Kalimakalima Inamabuno tanalo ma kunula, ebe sebeni watagonola ega:walo teni kalitagonola, ega:walo ebete ebene ape unamo Godoko malogoma: mailo bilibilinomo iyalo akuloliya. ✧ ⁴ Ebene ebe unulo dokoliti ebe Kamiyale kalimakalima kaliku pupulila, kawo elawo kamiyalete inamabu keba kunu ka:pupulionakole eba kunu, ega:walo ebene kuwokobelo iyaiya golodo ega:walo wadewade a:la:uwa:da:ole nokola ega:walo negege tulukaula na:pola:meni. Ebene ebene kotolo ditani nale ebe golodo kalili ebo uimo, ebe kalili ebe ebene kateneno iyaiya kuba ubi tanalo ega:walo daley a ubi tanalo tabokanomola.

✧ ⁵ Ebema: ebete ebene wato kaliama ebene mailo iyalo akuloliya ma kunu, “Na Ba:baloni kawo duliyaomolola, naimano elawo kawonomola!” Ega:walo ebete ebe mailono magumu awokalimite walo ma kunu kakuloliya, “Na dubu bilibili kamiyaleno Menokola, ebene nagodone kateneno iyaiya kubakuba ubi tanalo bilibilinomate maimionaka!”

⁶ Ebene nale ebe Kamiyaleno tanalo walo da:kuimo me tanalo ebo iyatawimo, epate

✧ **17:2:** Ais 23:17; Yel 51:7; Awo 14:8 ✧ **17:3:** Awo 13:1

✧ **17:4:** Yel 51:7; Awo 18:16

Ya:suko waloma:tapi magumulo kebe epo kanakapulamenaki, ebete ebe nanitabokobi midipino kalima da:nionaki daedalema: ebema: edi, lumagite gamoda kawonomamo da:ninako eba kunu.

Nanitabola, nale ebe Kamiyaleno iyaiya tanalo dulaimo ebema: kawonomamo anoanutimo. ✧ ⁷ Ebene nopodawate natamo negi, “A:ma: beda: mabuma: kanoanawita? Me Kamiyaleno magumu tanalo nale a:ma: kiyatuimamota, ega:walo kebe inamabute ebe daguwatanako ebe sebeni watagono ega:walo teni kalitagono Inamabuno tanalo atumu ka:kiyatuimamota. ✧

⁸ Ebe Kalimakalima Inamabute opo duliynomololo dopamo okolinami wiyasiya ka:lo ebolo ka:luta:. Tete tatalila ebete Idoko Bobo Kawonomo magumune walo da:kemaigamene opo duliynomolo epatamo ebena igilago awokala ebo ka:pemaigamene, mabu Godote ubi iyalo iyatiya opono uwomu tetelo ebe nanitabolo ka:kubaima:. Wiyasiya Godote ebe kubaimia:no, dopamo nanitabokobi midia:piate ebe Inamabuno tanaloma: kawonomamo kanoanoma:na:, mabu ebete dopamo okolinami, ebene ebena tanalo dolopoligi wiyasiya iba:tamo walo na:kemaigana. Ebema: me tanalo nanitabola, Godote opo duliynomolo osiyodiloa:no ebena tuputupupino mailo Igilo Bukamo dopamo dakulolelamiya, Kalimakalima Inamabu amamatepino mailote ebe Bukalo a:ka:pola:lamenama:na:. ✧

⁹ “A:ma: nolowia, me mulo kimalagidolo

✧ **17:6:** Awo 18:24; 19:2 ✧ **17:7:** Awo 13:1 ✧ **17:8:** Da:n 12:1; Awo 11:7; 13:7

tanalola. Kalimakalima Inamabuno sebeni wato ebe sebeni damelala, opo duliynomolo epate ebe damela unamo ibino kawo duliynomolo iyalo osiyodilote, me tetelo Dubu Bilibili Kamiyalete ebe damela unulo okolita. Ega:walo sebeni watono magumu idi ma kunula, ibi ebe sebeni kawokawo elawodubula. ¹⁰ Me sebeni kawokawo elawodubu magumulo paibate iyalo olopoligiya, wiyasiya me tetelo idite opo duliynomololo bokolina ega:walo idite walone ka:ka:pemaigamene, ebene ebe uwomudawate da:pemene ebene kawo elawodubuno tanalote tete da:pesolo kitanamene. ¹¹ Nanitabola, kebe dawate dopamo da:i ebe Kalimakalima Inamabute walo da:kemaigamene, ebene kawo elawodubuno tanalote eba itanalo ebete naba a:iti tetedawama: keda:mene. Ebete dopamo eba okolinalo dopo sebeni kawokawo elawodubu magumulo idima: eda:nami, wiyasiya ka:lo ebe opolo ka:luta:. Ebema: nanitabola, ebete ebene atu kawo elawodubuno gobebobo laema: walo ka:kemaigamene, ebene opono uwomu tetelo Godote ebe gito ka:kubaimene.

¹² “Ega:walo me tanalo idila. A:ma:le dulama:wa: ebe teni kalita ebe teni opo epetapino kawokawo elawodubula, iba:te tete tatalila Kalimakalima Inamabuago elawo kelaema:na: iba:te eba:go opo duliynomolo epono kawokawopima: kapimiya keda:oma:. Nanitabola, Godote iba:tamo tete da:peso kikalaemene, iba:te ibino kawokawo elawodubuno gobebobolo eba pola:nalo ✧

✧ **17:12:** Da:n 7:7,24

13 Kalimakalima Inamabuago woki kapiyama: eda:ote ebenu iyaiya ubi tanalamo ebo ka:tudila:oma:na:.¹⁴ Ebema: iba:te ibino gowelaopi bilibilinomago kapiyakobi olowite Sipi-goeo Da:pesago eba pegowelaolo, ebete wiyasiya ibino wato kikopu gito kelaemene mabu opo duliynomolo epono kawokawopi ega:walo elawodubu bilibilinomo magumulo ebe kapiya Kawodawanomola, iyo, ebe kapiya ebe Kawo Elawodubula! Ebe mabuma: ebete iyalo tetelo kebe epo ebenu nani waloma:tapima: keda:onama: deka:la:mioliya, ebe nanitabokobi midipiate atumu wato kikopu nanitabolo ka:kelaema:na:.”

¹⁵ Ebene Godokono nopodawate natamo tabo idi ma kunu gi, “A:ma:le ka:ma: dulama:wa: ebe kawokawo iyaiya kolomo tulino tanalo ma kunula. Dubu Bilibili Kamiyaleno kawo duliynomolote ebe kolomo tuli tametamelo itana, ebema: ebe iyaiya kolomo tuli ebe opo duliynomolo kawonomono iyaiya epo bilibilinomola ega:walo ebe epono iyaiya opola ega:walo ebe epono iyaiya tabo gela tanebala.

¹⁶ Ega:walo Kalimakalima Inamabuno teni kalita a:ma:le dulama:wa: ebe kawokawo elawodubuno tanalo ma kunula. Iba:te Kalimakalima Inamabuago Dubu Bilibili Kamiyaletamo kawonomamo eba dowalo ebenu kaliku pupukulamelemete, ebenu inamabu ega:walo mani ebegodone elawamo uwatemete, ebenu ebe danakapuima:na: ebenu katene naomete ebe elamo gito keba:idiloma:na:. ☆ ¹⁷ Nanitabola, Godote dopamo kebe ubi tanalo kiyatiyale

☆ 17:16: Awo 18:8

ebete ebe woki kawokawo elawodubuno tepo magumamo diyatimene, ebema: iba:te ibino woki kapiyama: eda:ote Kalimakalima Inamabutamo ka:tudila:oma:na:, ebete ibido ebenu iyaiya ubi tanalo opo epatamo ka:posiyodilolema:. Ebene Godote dopamo kebe tanalate maimioma: degiya, ebe tanalo bilibilinomate nanitabolo maimiote dolopoligoma:na:, ebe kawokawo elawodubuno elawote ebe atu teteno uwomuamo ka:nemaigate ebo ka:ka:nolopoligoma:na:. ¹⁸ Ega:walo kapiya tanalo idi ma kunula. A:ma:le duma:wa: ebe Dubu Bilibili Kamiyale, ebe opo duliymolono amama duliymolo kawonomola, iyaiya opo epetapino kawokawo elawodubu bilibilinomate ebe duliymolono Kawo Elawodubuno iyaiya ubi tanalamo a:tudila:onaka.”

18

Godote Ba:baloni Kawo Duliymolotamo Kuba Wiya Ikame Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Godokono nopodawa idite Unu Duliymolone piwisigitalo ebo uimo, ebenu elawo kawonomola ega:walo ebenu alote opo kawonomo a:pukuiamidi. ² Ebene ebete ebenu tabo madodo unamo adipatelo negi, “Ba:baloni duliymolo kawonomo niyala, mabu Godokono dowa magumulo ebe a:kubadiga! Numa:la:, me tetelo epate ebe magumulo kilukulina:, wiyasiya kubakuba uliyana bilibilinomo ega:walo katene abale denalenaka ebakobako olaola bilibilinomo,

ibi kapiyate ebolo ba:pola:na! ☆ ³ Iyaiya opo epo bilibilinomate Ba:balonigodone kateneno kuba osiyodilole tanalono woki duwatenakiya, ebema: ebena kuba osiyodilole tanalo ebe gamoda nio tanalo keba kunula:ka: eba kunula, iyo, piyate Ba:balonino osiyodilole magumamo da:niwitionakiya iba:te gito nedaedaleonakiya. Ebene opo duliyaomolono kawokawo elawodubate atumu ibino kateneno ubi magumulo ebetamo pelamenakiya, dubate dubu bilibili kamiyaletamo keba kunu ka:pelamenake eba kunu, ega:walo opo duliyaomolono kawokawo bisnisi osiyodilolepiate atumu ebe duliyaomolono kateneno ubi gabodo ebetamo pelamenakiya ibino inamabu kawonomamo eba:go ka:pedogodogoilaema:.”

⁴ Ebe tetelo Godokono tabo madodote Unu Duliyaomolone pitalo na Yonete ma kunu olow-imo,

“Naimano epala;

modobola la: Ba:baloni duliyaomolone na:nemaimiala:!

Na ubia:nola la: ebena kuba osiyodilole tanalago kapiyama: eda:oma:!

iyo, na ubia:nola la: ebena kuba osiyodilole mabuma:

wiya eba:go uwatema:! ☆

⁵ Nanitabola, ebena kuba osiyodilole tanalate bilibilinomoma: eda:omiya, ebe kubate idi unamo idi unamo eba podololo

☆ **18:2:** Awo 14:8; Ais 13:21; 34:11-14; Yel 50:39 ☆ **18:4:** Ais 48:20; Yel 50:8; 51:6,45; 2Kol 6:17

naimano Unu Duliyomolo a:pologi,
 ebema: na Godote ebena osiyodilole tanalo eba
 malagidilolemelo

wiya ebetamo nanitabolo kikaemamo.” ☆

⁶ Ebene Godote tabo walo eba kegitalo na Yo-
 nete ma kunu kolowimo,

“Modobola la: Ba:baloni duliyomolotamo ebena
 kuba wiya nikama:la,

ebete epetapiatamo temeteme keba kunu
 kikalamenakile eba kunu,

ebene la:le ebena dopo wiya modobolo
 dikama:ema,

modobola la: ebetamo tete idilo
 walo kawonomamo na:kikamiyala:!

Ega:walo ebete epo epetapi ka:kubailaema: dosiy-
 odiliya,

modobola la: ebe elawo gamoda kalili
 lawa:wete,

wiyasiya ebetamo nikamiyala: ebete
 ka:nima:

ebene ebete ebe kalili da:nimene,

modobola la: tete idilo walo na:kikamiyala:;
 ebete daedalema: eda:te kubanomoma:

keda:ma:! ☆

⁷ Ebete a:ka:tuwa: ebe walogolo inamabu keba
 kunu ka:dogodogoilamenamile,

modobola la: ebako temeteme bilibilinomo
 ebetamo nikameala;

mabu ebete ebena tepo magumulo negena,

‘Na modobola, na me opono Kawo Elawo
 Kamiyalela!

Ega:walo na amolea:, na dubu bilibila:godawala,

☆ **18:5:** W Mabu 18:20-21; Yel 51:9 ☆ **18:6:** Oale 137:8; Yel
 50:15,29; 2Tes 1:6

na uwomua: tetelo ii tanalo
a:kiyatawanamo!' ☆

⁸ Ebema: numa:la:, ebena amama tanaloma: ebete
egela kapiyalo

na Kawodawa Godogodone temeteme bili-
bilinomo kuwatemene!

Iyo, na Elawodawanomola,

ebema: nale ebena tanalo eba anagil-
amelemelo

ebetamo gabugabu tanalo ega:walo ii tanalo

ega:walo baea: tanalo ikameote

ela ebo kapalibomamo ebe elate kenama:!" ☆

⁹ Nanitabola, Godote Ba:baloni duliyo-
molotamo kuba wiya dikameomene, ebe tetelo
opo duliyo-molo epono kawokawo elawodubate
ebe elate eba nitalo duima:na: iba:te ebe ebo
ka:liyaema:na:, iyo, iba:te ibino kateneno kuba
ubi gabodo eba:go kapiyama: eda:olo kubakuba
tanalo dosiyodilolenakiya, ebema: iba:te ebe
ela tema umilo gito kimitama:na:.

☆ ¹⁰ Ebe
tetelo iba:te atu kuba wiya laema: eba toletoleolo
mulune putitatate ma kunu ka:pegelama:na:,
"Ba:baloni duliyo-molo kawonomo, a:ma:
niyalata! Dopamo a:ma: elawonomoma:
eda:namiyata, wiyasiya Godote a:ma:tamo wiya
eba ikamelo a:ma: a:kubadigata!"

¹¹ Ebema: kawokawo bisnisi osiyodilolepiate
atumu ebe liyamelo kimitama:na:, mabu opo
duliyo-molo epate ibino olowame inamabu
walo a:kuwatanakoma:na:.

☆ ¹² Iyo,
ibino golodo ega:walo siliba mani, ibino

☆ **18:7:** Ais 47:7-9 ☆ **18:8:** Awo 17:16 ☆ **18:9:** Isi 26:17;
27:30-35 ☆ **18:11:** Isi 27:36

wadewade a:la:uwa:da:ole nokola ega:walo negege inamabu, ibino wadewade keyakeya ega:walo kalimakalima pupuliono inamabu, ibino iyaiya kodakodanomo kewa ega:walo wadewade nibo kewa, iba:te me inamabu bilibilinomo walo a:kolowamenakoma:na:. Ega:walo iba:te ebakobako wadewade kewamo ega:walo auli inamabuamo ega:walo goeogoeono kalitamo ega:walo keyakeyanomo nokolamo dosiyodilolena, ebe iyaiya wiya kawokawonomo inamabu iba:te atumu walo a:kolowamenakoma:na:. ☆ ¹³ Ega:walo ibino iyaiya wade nibo maimio inamabu bilibilinomo, ibino gala:ipi da:imi obo ega:walo olibi kikopuno gadi ii, ibino palowa bae ega:walo witi-laiso, ibino kau-goeogoeo ega:walo sipi-goeogoeo, ibino oso-goeogoeo ega:walo osago dowapata:lamenaka ebe sa:liyota-pe, ibino wiya: wokopi maniamo ega:walo gowelao tanalamo duwatanaka, me iyaiya inamabu ega:walo epo iba:te atumu nanitabonomolo walo a:kolowamenakoma:na:.

¹⁴ Ebema: ebe kawokawo bisnisi osiyodilolepiate Ba:baloni duliynomolotamo kegelama:na:, “A:ma: kateneno ubi tanalamo da:dogodogoilama:wenamiya, ebe wadewade inamabu bilibilinomate a:ma:godone alatidia. Nanitabola, a:ma: uwomua: tetelo motono wadewade a:la:ulio inamabu ega:walo gadigadi inamabu walo a:kulama:wenakomene!” ¹⁵ Iyo, ebema: Godote Ba:baloni duliynomolotamo kuba wiya dikameomene, kebe dubate ibino woko osiyodilo magumulo eba:go

☆ **18:12:** Isi 27:12,13,22

kawokawo inamabu da:dogodogoilamenamiya, iba:te atu kuba wiya laema: eba toletoleolo mulune putitatate ebene tanaloma: ebo kimitama:na:. Iba:te ebe liyamelo ✧ ¹⁶ ma kunu kegelama:na:, “Me duliyoumolo kawonomo niyala! Dopamo ebete wadewade keyakeya ega:walo kalimakalima kaliku pupulinaki, ebene ebene kuwokobelo iyaiya golodo ega:walo wadewade a:la:uwa:da:ole nokola ega:walo negege tulukaula na:pola:menami, ✧ ¹⁷ wiyasiya Godote ebetamo wiya eba ikamelo ebene dogodogo inamabu bilibilinomate gito olopoligadigaoma!”

Ega:walo atu tetelo kawokawo peno namutupi ega:walo ibino wokopi ega:walo piyate kewa: kolomolo bisnisi woko osiyodilolema: iyaiya dowapata:lamena, ibi bilibilinomate mulune putitatate ✧ ¹⁸ kawo duliyoumolo elate eba nitalo da:puima:na: ebo kimitama:na:. Iba:te ela tema umilo ma kunu kegelama:na:, “Me duliyoumolo kawonomono elawote dopamo ditanami beda: kawonomola:ka! Ebe tetelo ebako ololo duliyoumolo idite kitanamia:!” ✧ ¹⁹ Ebene iba:te ibino tepo temeteme kawokalima: damela tuwae ibino watamo iyalekeote Ba:baloni liyamelo walo ka:kegelama:na:, “Me duliyoumolo kawonomo niyala! Dopamo kewa: kolomolo dowapata:lamenamiya, ebe kawokawo peno namutupi bilibilinomate ebegodolo inamabu bilibila:gopima: eda:onamiya, wiyasiya Godote ebetamo wiya eba ikamelo ebene inamabu bilibilinomate gito olopoligadigaoma!”

✧ **18:15:** Isi 27:31,36 ✧ **18:16:** Awo 17:4 ✧ **18:17:** Ais 23:14;
Isi 27:27-29 ✧ **18:18:** Isi 27:32

20 Ebema: na Yonete tabo idi ma kunu kolowimo, “Godokono Unu Duliyomololo dilukuliona ega:walo ebena alibolepi dubu ega:walo ebena woki awokalimipi ega:walo ebena epo epetapi bilibilinomo, modobola la: nekalakalala: mabu Ba:baloni duliyomolo a:kubadiga! Iyo, ebete la:tamo kawokawo temeteme dikalامتanakiya, ebe mabuma: Godote ebetamo wiya ikame!” ☆

21 Ebe tetelo nale elawonomo nopodawa idi ebo uimo, ebete nokola mibonomo lawete kewa: kolomamo eba ba:idilolo negi, “Godote ma kunu ebena dowa magumulo Ba:baloni kawo duliyomolo eba kubaimilo opamo da:peba:idilomene, epate ebe walo a:kuminakoma:na. ☆ 22-23 Iyo, Ba:baloni, a:imano kuba wiyate nanitabonomolo a:pemaiga, mabu opo duliyomolono inamabu dogodogopi magumulo a:imano bisnisi osiyodilolepiate dopopinomoma: eba eda:onalo, a:ma:le a:imano giwali osiyodilole tanalamo opo epo epetapi bilibilinomo a:da: masigiolenamiyata! Me mabuma: a:ma:godolo epate oale alapio tanalo ega:walo begube modo diyamo walo a:kolowioma:na:, a:ma:godolo atumu bibolo diyamo ega:walo tutele diyamo walo a:kemaimionakoma:na:! Iyo, mulo wokopi dubuno iyaiya tanalo ega:walo kamiyaleno bae osiyodilole tanalo ebe wokote a:ma:godolo kolopoligoma:na:, ebema: me wokono iyaiya diyamo atumu walo a:ka:pola:nama:na:! Ebene epate a:ma:godolo wuiki alo walo

☆ 18:20: Ais 44:23; Totomu 32:43; Yel 51:48 ☆ 18:21: Yel 51:63-64; Isi 26:21

a:kuima:na:, ega:walo koite buwela:go kapiyama:eda: soliyomuno kalakala tanalote walo a:kitanamene.” ✧

²⁴ Ebema: na Yonete gemo, Ba:baloni kawo duliynomolote me gabodo Godogodone kuba wiya elawe, mabu ebegodolo kuba osiyodilolepiate Godokono woki awokalimipi ega:walo ebene epo epetapi anakapulamenakiya, iyo, opo duliynomolo kawonomolo iba:te kebe tuputupupi gito danakapulamenakiya ebe epono kalimate ebegodolo bitana. ✧

19

Ba:baloni Duliynomolono Kuba Wiyano Tanaloma: Unu Duliynomolo Epono Kalakala Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Unu Duliynomololo epono taneba kawonomote kapimiya degeliya ibino tabo madodo kawonomo ma kunu olowimo, “Godoko nemoiala! Igilo mula: tanalote ebegodone nemaigana, ebene amama tanalo kawonomo ega:walo elawo tanalo kawonomote ebegodolo ba:pola:na!

² Ebene osiyodilole tanalo tuputupunomola! Ma kunu ebete Dubu Bilibili Kamiyaletamo kuba wiya nanitabonomolo ikame, mabu ebe Kawo Kamiyalete kateneno kubakuba ubi tanalamo opo duliynomolo kawonomo eba kubaiminalo, ebene dowo magumulo Godokono wiya: wokopi gito anakapulamenaki.” ✧

✧ **18:22-23:** Ais 24:8; Yel 7:34; 16:9; 25:10; Isi 26:13 ✧ **18:24:** Yel 51:49; Awo 17:6 ✧ **19:2:** Totomu 32:43; Awo 6:10

3 Ebene nanitabokobi midipino taneba kawonomote kawonomamo walo na:kegeliya, “Godoko nemoiala! Elate Ba:baloni duliyomolo kawonomo denana, ebe ela temate uwomua: tetelo unamo bodolonamene!”

4 Ebene Godote ebene Kawo Elawodawano okoli bailo eba okolitalo, ebe tametamelo da:pola:niya ebe 24 Watowatopi ega:walo netewa-netewa Nopopi Iyanomo, iba:te kapimiya ibino ololo ebene agowa mabuamo eba alomolo ebe amamatelo negeliya, “Taula! Godoko nemoiala!”

Sipi-Goeo Da:pesono Kamiyale Lawe Soliyomu

5 Ebema: Godokono Kawo Elawodawano okoli baine tabo madodo idite da:pi, nale ma kunu olowimo, “La: piyate aimano Godotamo tudila:olo ebene wiya: woko dosiyodilola:wenama, iyo, la: kawokawopi ega:walo egegepi, modobola la: bilibilinomate ebe nowalogala!”

6 Ebene epo bilibilinomate kapimiya degelitiya ibino tabo madodo nale walo na:kolowimo, ebe tabo madodo elawonomola, obo kawonomote degenapenako ega:walo tobolote degewataole ebe diyamo kawokawonomo keba kunula:ka: eba kunula. Iba:te ma kunu geliya, “Godoko nemoiala! Aimano Watodawa Kawonomote Kawo Elawodawama: eda:na! ✧ 7 Ebema: modobola a bilibilinomate kawonomamo eba kalakalaolo ebe unamo kadipatiye! Nanitabola, Sipi-goeo Da:pesono Kamiyaletete iyalo olosiyodilote ibino kapiyama: eda: soliyomu tete emaiga, ✧ 8 ebene ebe soliyomuno tanaloma: Godote

wadewade a:la:uwa:da:ole kaliku keyakeyanomo ebe Kamiyaletamo ikame.” Ebe tetelo na Yonete me tanalo iyatawimo, ebe pupuliono inamabu ebe nanitabokobi midipino iyaiya tuputupunomo osiyodilole tanalola.

⁹ Ebema: Godokono nopodawate natamo negi, “A:ma: Bukamo tabo ma kunu nakulola:, Sipi-goeo Da:pesote ebene Kamiyala:go kapiyama: eda: soliyomu baiamo ka:pelaema: kebe epo keka:la:mioliyale, ebe epate nekalakalaima:na!” Ebene ebete ebene tabo moga:melo walo na:kegi, “Me Godokono nani tabola.” ✧

¹⁰ Ebema: nale ebe amatema: ebene agowa mabuamo gito gimo, ebete wiyasiya natamo negi, “Ao, a:ma: na akoamamanatena:la:! A:ma: ega:walo nanitabokobi midipi ekaki epetapi la: keba kunula:ka: na eba kunula, mabu na Godokono wiya: wokodawa idila, iyo, Ya:sute ebene nanitabo tanalo dawokalimiya, la:le ebe tanalo kodakodalo keba kunu kelawa:wenama, na eba kunu kelawenamo. Ebema: modobola a:ma: Godoko kapiya namamata:.” Ebe tetelo na Yonete me tanalo iyatawimo, a nanitabokobi midipiate Ya:sukono nanitabo tanalo awokalima: kebe tabo ka:kiyawaonakoma:, ebe tabo ebe Godokono woki awokalimipiate dopamo dawokaliminakiya ebe atu tabola. ✧

Kawodawa Ega:walo Ebene Keyakeya Oso-goeo Ibino Tanalo

¹¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, Unu Duliyaomolo

✧ 19:9: Ma:t 22:2-3 ✧ 19:10: Ali 10:25,26; Awo 22:8-9

eba alagilitanalo nale keyakeya oso-goeo ebenu namutudawate ebe unulo okolitalo ebo uimo. Ebe oso-goeo namutudawano mailo ebe Nanitabo Tanalo Awokalimidawala, mabu ebete tuputupu gabodo epono tanalo eba anagilamelelamente kuba osiyodilolepiago ebo gowelaona. ✧ ¹² Ebenu balidi ela menamu eba wamoteomelo ebenu watolo kawokawo elawodubuno kekelele inamabu bilibilinomate pola:meni, ega:walo ebete ebenu apa:mo ebenu mailo iyalo akuloliya wiyasiya idawate ebe mailono tanalo iyatawa: ✧ ¹³ Ebene epate ebe deka:minaka ebe mailo ebe Godokono Tabola, ega:walo ebete da:puli ebe ga:ga: kaliku kalimagonola, ebe kalima ebe piyate eba:go da:gowelaona ebe dubuno kalimala. ✧ ¹⁴ Ebema: Unu Duliyomolo epono gowelaopiate wadewade keyakeya kaliku pupulite ibino iyaiya taneba magumulo keyakeya oso-goeogoeo epetapi unulo eba ilukulitalo ebe Kawodawa ebo waloma:tiya. ¹⁵ Ebene ebenu tabo magumune ilo gilite da:pemaigana ebete ebe gila:mo iyaiya opo epo kanakapulaemene, ega:walo ibi magumulo piyate ebetamo tudila:oa:no ebete auli gaubamo ibi kubanu kalukolemene, iyo, ebe tetelo ebete opo duliyomolono gala:ipi da:imi bilibilinomo uwatolete ii egediolenokola bobo magumamo iyalekete Elawodawanomo Godokono kawo dowanomo tanalamo ibi ebo ka:nimikitaolemene. ✧ ¹⁶ Ebene ebenu ga:ga: kaliku unamo ega:walo ebenu oke unamo ebete

✧ **19:11:** Awo 1:5; 6:2; Oale 96:13; Ais 11:4 ✧ **19:12:** Da:n 10:6; Awo 1:14; 2:17 ✧ **19:13:** Ais 63:1-3; Yon 1:1,14 ✧ **19:15:** Oale 2:9; Awo 1:16; 14:20

ebeno mailo kawokalima: tabo iyalo ma kunu akuloliya, “Opo duliynomolo epono kawokawopi ega:walo elawodubu bilibilinomo magumulo na kapiya Watodawanomola, ega:walo na kapiya Kawo Elawodawanomola!” ✧

¹⁷ Ebe tetelo nale nopodawa idite egela unulo utitalo ebo uimo, ebene ebete tobolo unudo da:wa:lubiaolenaka ebe olaola bilibilinomo eba ka:la:milo iba:tamo kawonomamo ma kunu gepati, “La: mammo na:pelama:la:, Godokono soliyomu kawonomono bae ka:penaema!” ✧

¹⁸ Gowelao magumulo da:elaoma:na:, ebe kawokawo elawodubuno katene ega:walo ibino gowelaopino katene, ega:walo gowelaopino watawatopi epetapino katene ega:walo ibino osogoeogoeono katene, modobola la:le ebe iyaiya katene na:penaliyala:! Iyo, kebe epono igilate gowelao magumulo dolopoligoma:na:, ebe kawokawo epo ega:walo egege epo, mani woko dosiyodilona ega:walo wiya: woko dosiyodilona, modobola la:le pelama:wete ibi bilibilinomono katene na:popoliyadigaliyala:!”

¹⁹ Ebene nale Iya Ololonomo Inamabu ega:walo opo duliynomolo epono kawokawo elawodubu ibino gowelaopi bilibilinomago, iba:te eba paladabutitalo nale ebo ulaimo, iba:te ibino ubi tabo kapimiya ma kunu iyatiya, iba:te osogoeo unulo dokoliti ebe Kawodawa ega:walo ebene gowelaopi iba:go ka:gowelama:. ²⁰ Ebema: gowela magumulo Iya Ololonomo Inamabu ega:walo Godokono mailamo A:da: Elemasigi Tabo Kiyawaodawa, Kawodawate ibi netewapi

igilolo uwatelete Saitanakono Ela Bobamo gito niyaleki, ebe Bobolo nibo elawonomote maigana. Nanitabola, dopamo ebe A:da: Elemasigi Tabo Kiyawaodawate Iya Ololonomo Inamabuno dopo apulo kawokawo anoano tanalo dosiyodilolenaki, ebete ebe tanalamo nanitabokobi midia:pi a:da: ebo masigilinaki, iyo, piyate Iya Ololonomo Inamabuno pukala uwatete ebene ida:da:li damamatenakiya ebe epate ebene kuba gabamo wabuga:ta tanalamo gito gudinakiya. ☆ 21 Ebema: Kawodawate oso-goeo unulo dokoliti, ebene tabone da:pemaigana ebe gila:mo ebete Iya Ololonomo Inamabuno waloma:tapi epetapi bilibilinomo gito anakapulami, ebene olaola bilibilinomate pelamete ebe gowelaopino a:elao katene kawonomamo da:penaliya ebo wugulamoli.

20

Kapiya Taoseni Ulamano Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:nami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Unu Duliyomolone Godokono nopodawa idi piwisigitalo ebo uimo, ebene kotolo Idoko Bobo Kawonomono gigiyu ki ega:walo auli ale kawonomote pola:meni. ☆ ²⁻³ Ebe tetelo ebete Atelalo Kawonomo pelawa:digate auli ala:mo matuomeote Idoko Bobo Kawonomo magumamo neba:idilote gigiyu kiamo gito mopi, ebete kapiya taoseni ulama tetelo ebolo

☆ 19:20: Awo 13:12-17; 20:10 ☆ 20:1: Awo 9:1

kokolinama:. Ebema: kapiya taoseni ulama magumulo Atelalote opo duliynomolo epo a:da: a:kemasigiolemene, wiyasiya ebe tete geyageyanomo dolopoligomene, Godote ebe Idoko Bobo Kawonomo magumune powolukote gopowai tete ebetamo walo ka:kikaemene ebete epo a:da: kemasigiolema:. Nanitabola, Atelalono mailo idi ebe Kubadawala, ebete opo wagilimi mabune kaluno ololamo dapawokaliya ebe dawala. ✧

⁴ Ebe tetelo na Yonete epetapiate kawokawo elawodubuno ilukuli bailo eba pola:nalo ebo ulaimo, Godote iba:tamo elawo iyalo ikalamiya opo duliynomolo epono tanalo kanagilamelelaema:. Ebene nale me tanalo iyatawimo, ebe epo ibi piyate Ya:sukono tanalo awokalimi mabuma: ega:walo Godokono tabo kiyawao mabuma: kuba osiyodilolepiate ibino igilo diyaililamiya ebe a:elaopino uliyanala. Iba:te Iya Ololonomo Inamabu ebenu ida:da:liago amamalatelema: ubia:noma: eda:iya, ebema: iba:te ebenu pukala ibino wato kalilo ega:walo kotolo kuwatiya:. Ebe mabuma: Godote ibi igilamo walo kowadipalatelete iba:tamo elawo ebo ikalami, iba:te kapiya taoseni ulama magumulo ebenu Alibodawa Kelisago kawokawo elawodubuma: keda:onama:. ✧

⁵ Ebene me a:elaopiate igilamo demaimiya, ebe tanalo ebe Godokono dopo tetela ebete a:elaopi igilamo wadipalatelema:. Nanitabola, kapiya taoseni ulama tetete dolopoligomene,

✧ **20:2-3:** W Mabu 3:1; Awo 12:9 ✧ **20:4:** Da:n 7:9,22,27; 1Kol 6:2; Awo 13:17

ebe tetelo ebete a:elaopi epetapi atumu igilamo walo ka:kowadipalatelemene. ⁶ Ebema: piyate Godokono igilamo dopamo demaimioma:na:, ebe epate kawonomamo kekalakalaoma:na:, mabu a:e tanalono elawote iba:tamo walo a:kitanamene, ebene iba:te kapiya taoseni ulama magumulo Kelisago kawokawo elawodubuma: eba eda:onalo ebe ega:walo Godoko bamamalatelenakoma:na. ☆

Kawodawate Saitanatamo Kuba Wiya Ikame Tanalo

⁷ Ebene kapiya taoseni ulama tete dolopoligomene, Godote Saitanako idoko moto magumune owolukote ebetamo gopowai tete eba ikamelo, ⁸ ebete opo duliyoumolo epono iyaiya opamo walo ka:tote ibi bilibilinomo a:da: eba nemasigiolelo ebo kanadabulatelemene iba:te Godago ka:gowelaoma:. Ebe tetelo Saitanate kebe epo dadabulatelemene ibino opo bilibilinomo magumulo kawokawo mailo netewa ebe Goga ega:walo Magogala, ibino gowelaopi dubu bilibilinomoma: eba eda:olo lumagite ka:la:miolema: modoboa:, iyo, ibi kewa: kolomono wiyo keba kunula:ka: eba kunula. ☆ ⁹ Ebene nale ebe gowelaopino tanalo ma kunu uimo, iba:te opo epono iyaiya apune pelamolete, ebene kebe epo Godote nilakapolo kawonomamo demalagidilolena iba:te ebe tuputupupi ka:kubailaema: ibino kawo duliyoumolo ebo panakopa:midia. Ebe tetelo wiyasiya Godote ela kawonomo Unu

Duliyomolone dapalibi ibi bilibilinomo ebo kubailami, ☆ ¹⁰ ebene potele ibi a:da: demasigioli Godote ebe Kubadawa elawamo lawa:digate Ela Bobamo gito neba:idili, ebe Ela Bobolo nibo elawonomote maigana. Nanitabola, Godote ebene mailamo A:da: Elemasigi Tabo Kiyawaodawa ega:walo Iya Ololonomo Inamabu atu Ela Bobamo iyalo iyalekiya, ebene me tetene wagilimite uwomua: tetelo ibi netewa-kapiyate egela ega:walo idoko bilibilinomolo kawokawo temetema:go bilukulinama:na: ☆

Kawodawate Opo Duliyomolo Epono Tanalo Danagilamelelaemene Ebe Tanalo

¹¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale Kawodawate ebene kawo elawodawano keyakeya okoli bai kawonomolo okolitalo ebo uimo. Ebene ebene ololo apulo opo duliyomolo ega:walo tobolo unu iba:te ibino inamabu bilibilinomago a:ka:tuwa: olopoligiya, ebema: lumagite ibi walo a:kulaemene. ¹² Ebe tetelo piyate dopamo da:elaiya, nale ebe epo bilibilinomo, kawokawo ega:walo egege atumu, iba:te Kawo Elawodawano okoli bai dopo apulo lamota:onalo ebo ulaimo. Ebene nopopiate buka epetapi eba a:ilamelo Kawodawate ebene Igilo Buka ebo a:iyamidi, ebe iyaiya buka magumamo ebete opo duliyomolo epono osiyodilole tanalo iyalo akulolelamiya. Ebe mabuma: ebete a:elaopino tanalo bilibilinomo me bukano iyaiya tanalamo tuputupunomolo ebo anagilamelelami.

☆ **20:9:** 2Ela 1:10 ☆ **20:10:** Oale 11:6; Awo 19:20; 21:8

☆ 13 Ebene epo magumulo piyate ibino igilo kewa: kolomolo datutulateliya ega:walo piyate A:elaopino Duliyomolamo dopamo da:niwitiya, ebe a:elaopi bilibilinomate Kawo Elawodawano okoli baiamo pemaimiote, ebene ebete ibino iyaiya osiyodilole tanalo ebo anagilamelelami.

☆ 14 Ebema: ebe tanalo dolopoligi Kawodawate A:elaopino Duliyomolo kubaima: ebe duliyomolo Saitanakono Ela Bobo magumamo gito neba:idili, ebe Ela Bobo magumulo netewa teteno a:e tanalote nanitabolo bitana, ¹⁵ ebene a:elaopi bilibilinomo magumulo kebe epono mailo Igilo Bukalo pola:lamena:no, ebe epo bilibilinomo Kawodawate Saitanakono Ela Bobo magumamo atumu a:ka:niyaleki.

21

Godokono Oli Unu Duliyomolo Ega:walo Oli Opo Ibino Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nale oli Unu Duliyomolo ega:walo oli opo ebo ulaimo, mabu Godote dopamo dosiyodiloliya ebe tagala Unu Duliyomolo ega:walo tagala opo iba:te olopoligiya, ega:walo dopamo ditanami ebe kewa: kolomote atumu kitania: ☆ ² Ebene nale Godokono oli Yelusalema kawo duliyomolote ebene Unu Duliyomolone ebegodone piwisigitalo ebo uimo, ebe duliyomolo ebe ebene wade-talena duliyomolonomola. Iyo, ebe oli Yelusalema

☆ **20:12:** Da:n 7:9-10; Ma:t 25:31-46; Ali 17:31; 2Kol 5:10; Awo 13:8

☆ **20:13:** Lom 2:6; 1Pit 1:17; Awo 2:23; 22:12 ☆ **21:1:** Ais 65:17; 2Pit 3:13

duliyomolo a:la:uwa:da:lenomola, oli kamiyalete ebene dubago kapiyama: eda:ma: soliyomu tetelo wadewade a:la:uwa:da:ole kaliku keba kunu ka:pupulinakole eba kunu. ☆ ³ Ebe tetelo Godokono Kawo Elawodawano okoli baine kawo tabo madodo idite da:pi, nale ma kunu olowimo, “Umu numita:la:, me tetene wagilimite uwomua: tetelo Godokono okoli baite opo duliyomolo epagodolo bitamenamene, ebema: iba:te ebe kapiya eba amamatenalo iba:te ebene nani epoma: beda:onama:na:.” ☆ ⁴ Ebene iba:te kebe iyaiya tanaloma: dopamo diminakiya Godote ebe tanalo ibino wokine eba egebolelamelo ibino ipupu ebo kiya:da:olelaemene. Iyo, a:e tanalo ega:walo a:e lumagi liyame tanalo, tepo temeteme tanalo ega:walo ii tanalo, ebe tagala teteno mibomibo tanalo bilibilinomo Godote eba opoliyalelo epagodone nanitabonomolo kolopoligomene.” ☆

⁵ Ebe tetelo Kawodawate ebene Kawo Elawodawano okoli bailo eba okolitalo tabo ma kunu gi, “Umu numita:la:, nale ka:lo tagala teteno tanalo bilibilinomo oliolinoma: walo na:ka:midilitamo!”

Ebene Kawodawate ebene tabo moga:melo na Yonetamo na:kegi, “Me tabo ebe nanitabonomola, iyo, epate nanitabokobi na:midima:na:, ebema: modobola a:ma: bukamo nakulola:.” ☆

⁶ Ebene ebete natamo walo na:kegi, “Taula, naimano woko bilibilinomo olopoligo! Na Wagilimi Mabula ega:walo na Uwomula, iyo,

☆ **21:2:** Ais 52:1; 61:10; Yu Epo 11:16; 12:22; Awo 3:12 ☆ **21:3:** Kalima 26:11,12; Isi 37:27; Sek 2:10; 2Kol 6:16 ☆ **21:4:** Ais 35:10; 65:19; Awo 7:17 ☆ **21:5:** 2Kol 5:17

na Dopola ega:walo Walogabola! Ebema: obo kapete kebe epo dulamena, nale iba:tamo gito da:peka:ka:liyana ebe obo wiya:no kikalaemamo iba:te uwomua: tetelo kigilonama:.

✧ ⁷ Nanitabola, piyate ibino nanitabokobi midi magumulo wato kikopu delaema:na:, naimano wadewade tanalo bilibilinomate iba:godolo uwomua: tetelo ba:pola:nama:na:, ega:walo iba:te na eba amamanatenenalo ibi naimano nani gudima: beda:onama:na:.

✧ ⁸ Wiyasiya piyate nanitabokobi midi magumune kuba osiyodilolepino elawo tolemete dalautiya ega:walo piyate Ya:sugodone dolobila:iya, piyate kawokawo kuba osiyodilole magumulo daleyapima: deda:iya ega:walo epo epetapi gito danakapulamiya, piyate kamiyale pilo ega:walo dubu pilo osiyodilolepima: deda:iya, piyate giwali osiyodilole ega:walo ida:da:li amamalatele tanalo diyatawaiya, piyate iyaiya a:da: elemasigi tabo degeliya, Godote ebe iyaiya kuba osiyodilolepi bilibilinomatamo wiya eba ikalamelo Saitanakono Ela Bobamo gito ka:niyalekemene. Nanitabola, ebe Ela Bobo magumune nibo elawonomote maigana, ebema: ebe Bobolo ebe epono netewa teteno a:e tanalote bitana.” ✧

Godokono Oli Yelusalema Kawo Duliyomolono Tanalo

✧ **21:6:** Ais 55:1; Yel 2:13; Yon 7:37; Awo 1:8,17; 22:17 ✧ **21:7:** 2Sa:m 7:14; Oale 89:26-27 ✧ **21:8:** Ma:t 25:41; Yu Epo 10:38-39; Awo 20:15; 22:15

⁹ Ebe tetelo kebe sebeni nopopiate Godokono kawokawo sebeni temeteme kalili opo duliyo-
 lamo dopamo dapaliboliya, ibi magumulo kapiya-
 ate natamo pete ma kunu pegi, “Mamo na:pa:,
 nale Sipi-goeo Da:pesono oli Kamiyale a:ma: kiya-
 tuimamota.” ¹⁰ Ebene ebete Godokono Uliyanano
 elawamo na magatanete damela ununomamo
 danadipini, ebe tetelo Godokono oli Yelusalema
 kawo duliyo-molote ebena Unu Duliyo-molone
 ebegodone piwisigitalo ebete na ebo iyatunami.
 ✧ ¹¹ Ebe duliyo-molote Godokono alo kawono-
 mago itani, ebema: ebena wade a:la:uwa:da:le
 tanalo ebe wiya kawonomo gedo nokolate ege-
 lano alolo keba kunu ka:la:uwa:da:litanakole eba
 kunu. ✧ ¹² Ebe duliyo-molono kala kawonomola
 ega:walo ununomola, ebena 12 gigiyu tetelo
 Godokono 12 nopopiate lamota:oniya iba:te ebe
 duliyo-molo wadenomamo katila:nama:. Ebe
 tetelo nale gigiyuno tanalo ma kunu ulaimo,
 Isalaela epono 12 guno mailo magumulo Ka-
 wodawate gigiyu idi unamo mailo idi iyatite,
 gigiyu idi unamo mailo idi kiyatite, eba kunu
 ebete ibino 12 guno mailo ebe 12 gigiyu unamo
 iyalo akuloliya. ✧ ¹³ Ega:walo ebe gigiyate ma
 kunu pola:ni, egelate da:pemaiganako eba apulo
 netewa-kapiya, ega:walo egelate da:niwisiganako
 eba apulo netewa-kapiya, ega:walo taidi apulo
 netewa-kapiya, ega:walo siyele apulo netewa-
 kapiya. ¹⁴ Ebene ebe kawo duliyo-molono kala
 ga:dimino 12 mabumabu ebe 12 nokola kawoka-
 wonomola, ebema: Sipi-goeo Da:pesono 12 Ali-

✧ **21:10:** Isi 40:2 ✧ **21:11:** Ais 60:1-2,19 ✧ **21:12:** Isi 48:30-35

bolepi Dubuno mailo magumulo, Kawodawate nokola idi unamo mailo idi iyatite, nokola idi unamo mailo idi kiyatite, eba kunu ebete ebenu 12 Alibolepino mailo ebe 12 nokola unamo iyalo akuloliya.

¹⁵ Ebe tetelo natamo da:kiyawauti, ebe nopodawagodolo motono geyageya modobutino golodo gaubu nitameni, ebete ebe kawo duliyoumolono uwomu ega:walo ebenu gigyuno uwomu ega:walo ebenu kalano uwomu ka:nemodobulatolema: ☆ ¹⁶ Ebema: nopodawate ebenu gaubamo ebe duliyoumolono netewanetewa apuapu ega:walo ebenu ununo modobo da:modobulateli, nale me tanalo uimo, ebe iyaiya modobuti kapiyanomola, iyo, modobuti idi 24 taoseni kilomitama: eda:te, modobuti idi 24 taoseni kilomitama: keda:te, Yelusalema kawo duliyoumolote ma kunu itani.

¹⁷ Ebene nopodawate kawo duliyoumolono kala da:modobuti, nale ebenu ununo modobuti 60 mitama: dedi ebo uimo. Nanitabola, ebe tetelo nopodawate kawo duliyoumolono tanalo da:modobulateli, ebenu osiyodilo tanalo ebe opo duliyoumolo epate ibino kawokawo moto ega:walo duliyoumolo keba kunu ka:modobulatolenake eba kunu.

¹⁸ Ebene nale kawo duliyoumolono tanalo ma kunu uimo, kawo duliyoumolono a:la:uwa:da:le wadenonomola mabu ebenu kala Kawodawate wade gedo nokolamo osiyodilote, ebenu kala magumulo da:pola:ni ebe iyaiya moto ega:walo gabo ebete wadenomo golodo

☆ **21:15:** Isi 40:3; Awo 11:1

inamabuamo osiyodiloliya, ebe golodo a:la:uwa:da:olenomola. ✧ ¹⁹ Ebene kala ga:dimino 12 mabumabuno kawokawo nokolano tanalo ma kunula, ibi unamo nokola egege wiya kawokawonomo Kawodawate iyaiya alomoiya iba:te wadenomamo ka:la:uwa:da:olenama:. Ebema: kala ga:dimino dopo mabuno nokola ebe gedamo a:la:uwa:da:le nokolala, tete nokola idi ebe bubamo a:la:uwa:da:le nokolala, tete nokola idi ebe iyaiya tita:gonamo a:la:uwa:da:le nokolala, ega:walo tete nokola idi ebe iya gedo titi ida:mo a:la:uwa:da:le nokolala. ²⁰ Ebene kala ga:dimino mabu idino nokola ebe keyakeyamo a:la:uwa:da:le nokolala, tete nokola idi ebe kalimakalimamo a:la:uwa:da:le nokolala, tete nokola idi ebe ga:wiyamo a:la:uwa:da:le nokolala, ega:walo tete nokola idi ebe iya bubu titi ida:mo a:la:uwa:da:le nokolala. Ebene mabu idino nokola idi ebe iya ga:wiya titi ida:mo a:la:uwa:da:le nokolala, tete nokola idi ebe iya gedo titi ida:mo a:la:uwa:da:le nokolala, tete nokola idi ebe iya kalimakalima titi ida:mo a:la:uwa:da:le nokolala, ega:walo uwomunomono nokola ebe iya bubu titi ida:mo a:la:uwa:da:le nokolala. ²¹ Ebene duliyomolono 12 kawokawo gigiyu unulo 12 kawokawonomo negegete ebo pola:ni, gigiyu idi unulo kapiya negege kawonomo, gigiyu idi unulo negege kawonomo idi, nale ibi eba kunu ulaimo. Ega:walo duliyomolo tulinomolo ditani, nale ebe gabo atumu a:kuimo, Kawodawate ebe gabo wade golodonomo inamabuamo a:la:uwa:da:lenomoma: a:midiya.

✧ **21:18:** Ais 54:11-12

22 Nanitabola, Godoko ebe Kawodawa Elawonomola, ebema: ebete Sipi-goeo Da:pesago ebe kawo duliynomolono Talena Motoma: eba eda:onalo, ebolo amamateno moto idi ketiya:.

23 Ega:walo ebe duliynomololo egelala saganala iba:te ka:pukuilamena:, mabu Godokono alo elawonomo kapiyate ebene opo pukuimina, iyo, ebe pukuilame ebe Sipi-goeo Da:pesono alola. ☆ 24 Ebema: uwomua: tetelo iyaiya opo epo bilibilinomate ebe kawo duliynomolono alolo eba wapata:lamenalo, ibino kawokawo elawodubate ibino wadewade inamabu bilibilinomo Kawodawatamo ka:pikameoma: ebamo bowadaenakoma:na:.

☆ 25 Nanitabola, egela kawonomolo ebe duliynomolono gigiyate a:ilamelo ba:pola:nama:na: epate magumamo ka:popila:oma:. Iyo, ebe duliynomolo atila:piate gigiyu a:kemopionakoma:na: mabu ebolo opote a:kidokonakomene, ☆ 26 ebema: uwomua: tetelo gabote bitanamene iyaiya opo epate ibino wadewade inamabu bilibilinomo ega:walo amama tanalo Kawodawatamo ebo ka:pikameonakoma:.

27 Wiyasiya numa:la:, ilipo tanalo osiyodilodawa ega:walo kuba daleyana tanalo ega:walo a:da: tabo kiyawaodawa, iba:te ebe duliynomolo magumamo a:ka:popila:oma:na:. Kawodawate kebe epono mailo Sipi-goeo Da:pesono Igilo Bukamo iyalo dakuloliya, ibi kapiyate modobola ebamo opila:oma:.

☆ 21:23: Ais 60:19-20; Awo 22:5 ☆ 21:24: Ais 60:3,5 ☆ 21:25: Ais 60:11 ☆ 21:27: Ais 52:1; Isi 44:9; 1Kol 6:9-10

22

Oli Yelusalema Kawo Duliyomolono Igilo Kolomo Tulino Tanalo

¹ Ebema: naimano balidite iyama: deda:onami ebe tanalote olopoligoa:no, nopodawate Godokono uwomua: igilo kolomo tuli na ebo iyatunami, ebe obo a:la:uwa:da:lenomola, Godoko ega:walo Sipi-goeo Da:peso ibino Kawo Elawodawano okoli baine eba pemaiganalo, ☆ ² kawo duliyomolono tulituli gabodo neka:ka:liyana. Ebene ebe tuli bala apuapulo uwomua: igilo dikalamena ebe kewate nelamota:oniya, iba:te kapiya ulama magumulo 12 iyaiya sagana tetelo da:imi a:nolonaka ega:walo ibino paate opo duliyomolo epono iyaiya gabugabu ega:walo temeteme tanalo wadekobi midiolema: pola:na. ☆

³ Ebema: Godote kebe tanalo kubakubama: kegenale, ebe tanalo bilibilinomo magumulo idi kapiyate ebene oli Yelusalema duliyomolo kawonomolo a:kitanamene, iyo, ebe duliyomolote talenanomoma: eda:lo Godokono wokopiate ebe eba amamatenalo, ebe ega:walo Sipi-goeo Da:peso ibino Kawo Elawodawano okoli baite ebolo bitanamene. ⁴ Nanitabola, Godote ebe wokopino wato kaliamo ebene mailo dopamo akuloliya, ebema: iba:te ibino balidinomamo ebene ololo kuima:na. ☆ ⁵ Iba:te ebolo eba ilukulinalo Kawodawa Godoko kapiyate ibino aloma: eda:te opo kawonomote walo a:kidokonakomene, ebema: egelano alo

☆ **22:1:** Isi 47:1 ☆ **22:2:** W Mabu 2:9; Isi 47:12; Yow 3:18; Sek 14:8 ☆ **22:4:** Ma:t 5:8; Awo 3:12

ega:walo wuikino aloma: ubi walo alomoa:no,
 iba:te uwomua: tetelo kawokawo elawodubuma:
 eba:go beda:onama:na. ☆

*Tete Tatalila Ya:sute Me Opamo Walo
 Ka:ka:pemene*

⁶ Ebene na Yonete me tanalo bilibilinomo
 ulame dolopoligiya, ebe tetelo Godokono
 nopodawate natamo negi, “Me tabo apuapu
 nanitabonomola, iyo, kebe lumagite a:ma:godone
 dolowiomene, modobola ebete nanitabokobi
 na:midila:mene. Nanitabola, Kawodawa
 Godote ebene Uliyanano elawo ebene woki
 awokalimipiatamo keba kunu kapalibonakole,
 ebete eba kunu na opo duliyaomolamo palibone,
 tete tatalila kebe tanalate demaimioma:na: ebe
 tanalo nale ebene wokopi ka:piyatulaema:.” ☆

⁷ Iyo, Ya:sute epatamo ma kunu gena, ‘Umu
 numita:la:, tete tatalila na ka:pemamo!’ ”

Ebema: na Yonete gemo, piyate me buka
 apuapuno tabamo da:tudila:oma:na: iba:te
 nekalakalaoma:na:, mabu me tabo apuapu
 ebe Godote opo duliyaomolamo maimioma:
 a diyatuamoi me ebe tanalola. ☆ ⁸ Iyo, na
 Yonete, nale me iyaiya tanalo ulame tanalo
 ega:walo Godokono nopodawano tabo olowio
 tanalo dolopoligi, ebe tetelo nale ebe nopodawa
 amamatema: ebene agowa mabuamo gito gimo.
 ☆ ⁹ Wiyasiya ebete natamo negi, “Ao, a:ma: na
 akoamamanatena:la:! A:ma: ega:walo Godokono
 woki awokalimipi ekaki epetapi la: keba

☆ **22:5:** Da:n 7:18,27; Awo 5:10; 20:6; 21:23,25 ☆ **22:6:** Awo 1:1

☆ **22:7:** Awo 1:3 ☆ **22:8:** Awo 19:10

kunula:ka: na eba kunula, mabu na Godokono wiya: wokodawa idila, ega:walo la:le me bukano tabamo keba kunu ka:tudila:wenama, na eba kunu ka:tuduwatanamo. Ebema: modobola a:ma: Godoko kapiya namamata:.”

¹⁰ Ebene nopodawate ebena tabo moga:melo natamo walo na:kegi, “Tete tatalila me buka apuapuno tabo bilibilinomate nanitabolo kemaimioma:na:, ebema: modobola a:ma: me tanalo waminalea:no epo bilibilinomatamo nawokalilamiye. ¹¹ Wiyasiya opo duliyaomolo epo magumulo piyate kubakuba tanalo ega:walo daleya tanalo dosiyodilolenaka, ebakobako epate woki iyakobi midilia:no opono uwomu teta:mo atu iyaiya tanalo nosiyodilolenakoma:na:. Ega:walo piyate tuputupu tanalo dosiyodilolenaka ega:walo wadewade talena magumulo dilukuliona, ebakobako epate kuba gabamo wabuga:ta tanalamo gudia:no iba:te atu wadewade tanalo nosiyodilolenakoma:na:.” ☆

¹² Ya:sute tabo ma kunu gena, “Umu numita:la:, tete tatalila na ka:pemamo. Ebema: epate kebe iyaiya tanalo dosiyodilolenakiya, nale ebe tanalo dapanagilamelelaemo ibi bilibilinomatamo wiya modobolo ka:pikalamolemamo. ☆ ¹³ Na Wagilimi Mabula ega:walo na Uwomula, iyo, na Dopola ega:walo Walogabola! ☆

¹⁴ “Ebema: piyate ibino ga:ga:ga:ga: kaliku dukulaolenaka iba:te nekalakalaima:na:, mabu na Kawodawate iba:tamo modobo

☆ **22:11:** Da:n 12:10 ☆ **22:12:** Ais 40:10; Yel 17:10; Awo 2:23

☆ **22:13:** Ais 44:6; Awo 1:8,17; 21:6

tabo kegemamo iba:te naimano kawo duliyoumolamo nanitabo gigiyudo popila:ote, uwomua: igilo dikalamena ebe kewane da:imi ka:penaoma:.

☆ 15 Wiyasiya gaagaa keba kunula:ka: ebakobako epo na Kawodawate ibi kodiyoubolemamo iba:te naimano kawo duliyoumolamo a:ka:popila:oma:na: Iyo, kubakuba ilipo tanalo osiyodilolepi ega:walo giwali iyatawaopi, piyate kamiyale pilo ega:walo dubu pilo dosiyodilolena, piyate epo epetapi anakapulaema: dowagelena ega:walo piyate ida:da:li damamalatelena ega:walo piyate a:da: tabo kalakalago da:kiyawaona, ibi bilibilinomo magumulo kapiya idite naimano duliyoumolamo a:ka:popegamene.

16 “Na Ya:sutela, Da:ibidikono walonepi magumulo Kawo Elawodawama: deda:namo ebetela, iyo, na Gugi Mawelega mabu oli egela walo tetelo na kawonomamo a:pukuilamenakomo. Me mabuma: nale naimano nopodawa la: iyaiya sosi epatamo apalibomo, la:le me iyaiya tanalo wadenomamo kiyatawaema:.” ☆

17 Ebema: Sipi-goeo Da:pesono Uliyanate ega:walo ebeno Kamiyale iba:te ebetamo kapimiya gelana, “Modobola, a:ma: na:pa:!”

Ebema: piyate me tabo dolowioma:na:, modobola ibi bilibilinomate ebetamo atumu na:kegelama:na:, “Modobola, a:ma: na:pa:!”

Ebene obo kapete kebe epo kulamenale, modobola iba:te ibino ubilo Sipi-goeo Da:pesotamo

☆ **22:14:** W Mabu 2:9; 3:22 ☆ **22:16:** Nabas 24:17; Ais 11:1,10; Lom 1:3; Awo 2:28; 5:5

na:pelaema:na:, iba:te ebeno uwomua: igilo obo
wiya:no ka:pa:nioma:. ☆

Yonekono Uwomu Tabo Buka
Ka:la:mioledawatamo Degiya

¹⁸ Nanitabola, me buka apuapuno tabo ebe Godokono ubilo opo duliyoumolamo demaimioma:na: ebe tanalola. Ebema: piyate me tabo dolowioma:na:, na Yonete iba:tamo kodakoda tabo ma kunu gemo, kebe lumagite me buka kubaima: iya tabo kapiya idi da:pesonomo me bukamo diyatimene, Godote ebetamo kuba wiya kikaemene, iyo, me buka magumulo kebe kawokawo temeteme tanalate opo duliyoumolo epatamo pelaema: dawokalilamena, Godote ebe atu temeteme ebetamo nanitabolo kapalibolemene. ☆ ¹⁹ Ega:walo kebe lumagite me buka kubaima: iya tabo idi kapiya da:pesonomo me bukane gito degebolemene, Godote ebegodone ebeno wadewade tanalo kuwatemene, iyo, ebete Godokono talena duliyoumolo magumamo a:ka:nopegamene ebema: ebete uwomua: igilo dikalamena ebe kewano da:imi a:ka:nenamene.

²⁰ Ebema: Ya:sute me buka apuapuno tabo bilibilinomo nanitabonomoma: gelo ebe a:ka:tuwa: ma kunu gena, “Nanitabola, na tatalila ka:pemamo!”

Ebene na Yonete wiya tabo na:kegemo, “Taula! Kawodawa Ya:su, a:ma: na:pa:!” ☆

☆ **22:17:** Ais 55:1; Awo 21:6 ☆ **22:18:** Totomu 4:2; 12:32

☆ **22:20:** Awo 2:16

21 Modobola Kawodawa Ya:sukono nilakapo
tanalote ebeno epo bilibilinomagodolo
nitanamene. Me naimano tabo uwomula. Taula.

GODOKONO WADE TABO
The New Testament in the Fly River dialect of the
Tabo language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Fly River) long
Niugini

Copyright © 2006 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tabo (Fly River) (Tabo)

Dialect: Fly River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

cbbd3ff2-0ca7-5896-b3fd-850bc0fd18b7